JOVENTUT

Ex Libris Biblioteca Central

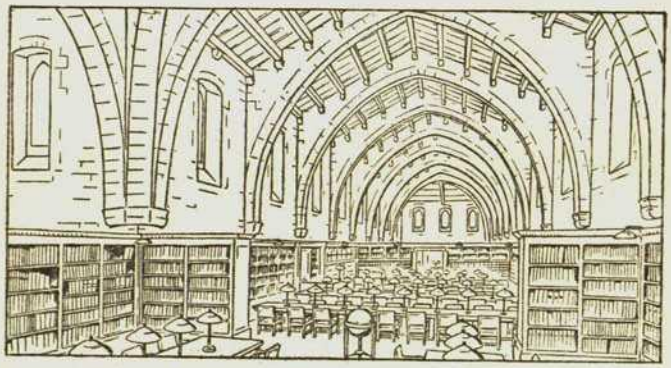

de la Diputación Provincial de Barcelona

"CESC"

JOVENTUT

Periódich Catalanista

ART · CIENCIA · LITERATURA

ANY 1903

PLASSA DEL TEATRE, 6, ENTRESSOL
BARCELONA

R. 34878

INDEX

ALADERN (JOSEPH)

Unitat de la literatura catalana en temps dels trovadors, pág. 73.—El boig de Madrid, pág. 280.—La voluntat de Barcelona, pág. 289.—Els noms catalans al comtat de Nissa, pág. 555.—Tast, pág. 571.—Odas paganas, pág. 699.

ALBERT (SALVADOR)

Heretjías: L'Individuu, pág. 64.—La Familia: El seu passat, pág. 154; El seu present, pág. 176; El seu esdevenir, pág. 207.—Violació de la personalitat, pág. 409.—Las Paraulas, pág. 454.—La Escola, pág. 513.—El Mestre, pág. 587.—El Deixeble, página 662.

ARGIMÓN (MIQUEL)

La Esquerra, pág. 741

ARMENGOL DE BADÍA (AGNÉS)

Parlament endressat a la dona catalana: Suplement al número 172, pág. 6.

ARNAU (JOSEPH)

Crit d'alerta, pág. 108.—Altre cop las vagas, pág. 469.—Veritats amargas, pág. 482.—No llibertaris, dictadors, pág. 517.

ARRO Y ARRO (CARLES)

Sa Excelencia, pág. 192. — La felicitat d'un *groom*, pág. 845.

ARTÍS (JOSEPH)

Oh, l'*arméet*..., pág. 373.—Un nou diploma (traducció de Lucien Descaves), pág. 457.

AYMÁ Y AYALA (JAUME)

Enterro, pág. 315.—El cego, pág. 428.—El borratxo, pág. 748.

AYNÉ RABELL (J.)

Lluny de ciutat, pág. 726.

BASSEGODA (RAMÓN E.)

Elegíaca, pág. 439.

BERTRANA (PRUDENCI)

La bona gent, pág. 644.

BORI Y FONTESTÁ (A.)

El rem de la Misericordia, pág. 224.

BRICHS QUINTANA (I. L.)

En Lluch de la Calma, pág. 628.—Fulla d'album, página 740.

BROSA ROGER (JOSEPH)

Pregaria, pág. 682.

BUSQUETS (EUSEBI)

D'art decoratíu, págs. 262, 276, 291 y 308.

BUSQUETS Y PUNSET (ANTÓN)

Historia comarcal, págs. 60 y 140—Marián Vayreda, pág. 114—Cercant goigs, pág. 244.—Dietari del cor, pág. 372.—El plor de la ginesta, pág. 393.—Glosa, pág. 503.—Notas bibliográficas, pág. 525.—Literatura rossellonesa, pág. 534.—Dos crepuscles, pág. 581.—Baladas, pág. 788.

CARTANYÁ (JAUME)

Las noyas del día, pág. 510—Donas, pág. 698.—Boyradas matineras, pág. 838.

CATALÁ (VÍCTOR)

La *tomía* del Estrany, pág. 15.—Setmana Santa, página 249.—Lo captíu, pág. 425.—La mort del Papa, pág. 520.

CATALUNYA FEDERAL

Manifest, pág. 133.

CATASÚS Y CATASÚS (TRINITAT)

Tardor, pág. 670.—Plany, pág. 839.

COMABELLA (CLAUDI)

Mefistófil disfressat, pág. 158.—*Demi-vierge*, pág. 226.—L'idili d'una inglesa, pág. 284.—El poeta de la mort, pág. 340.—En la nit de Sant Joan, pág. 422.—La novela d'una vida, pág. 470.—La presonera, pág. 613.—Fidelitat, pág. 636.—Mon amich Bernat, pág. 707.—Somni d'una nit de tardor, pág. 742

COSTA Y COLL (T.)

Marina, pág. 310.

DELPONT (J.)

Mossén Agustí Puyol, pág. 212.—Inscripcions a Rosselló, pág. 363.—Del poble, pág. 492.—Nota d'hivern, pág. 845.

ESCARDOT (L.)

Els Reys d'en Marianet, pág. 48.—Calíu d'hivern, página 95.—L'aloja, pág. 117.—Qüento blau, página 142.—Set eterna, págs. 227 y 250.—Sense fruyt, pág. 265.—Gra de sorra, pág. 344.—L'hereu, página 377.—*Charitas*, pág. 404.—Desterro, pág. 730.

ESTRANY (G.)

Confiansa mutua, pág. 22.

FERRER CLAVÉ (CARLES)

Plany, pág. 44.—Madrigal, pág. 44 —A ma estimada, pág. 44.

FOLCH Y TORRES (JOSEPH M.ª)

Interior, pág. 837.

FOLGUERA Y DURÁN (MANEL)

Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 237.

FONT Y LAPORTE (A.)

Lletras a un amich, pág. 410.

FORÉS (J.)

Nota, pág. 638.

FORTUNY (MARIÁN)

Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 236.

GAMBÚS (XAVIER)

***, pág. 84.

GELÓ (FRANCESCH)

Las flors vermellas, pág. 359.

GENER (POMPEYUS)

El cavall de panyo o la plassa del Empordá, pág. 144. —Visca la Res-pública, pág. 305.—A las damas catalanas, Suplement al número 172, pág. 2. — De la organisació del exèrcit segons els federals y segons els catalanistas, págs. 449 y 467.—Qüento antich, pág. 536.—El papa Sarto, pág. 545.—De la descastellanisació de Catalunya, pág. 583.—El monument a Renan, pág. 625.—*La festa del blat*, pág. 660.—Reivindicació de Miquel Servet, págs. 705 y 721.—Aclaració, pág. 739.—Més llum sobre l'assumpto Servet, pág. 790.

GIRALT Y VERDAGUER (JOAQUÍM)

Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 235.

GUAL (ADRIÁ)

Cant de Brangania, pág. 9.

GUANYABÉNS (E.)

Elevació (traducció de Charles Baudelaire), pág. 8.—Dona y gata (traducció de Paul Verlaine), pág 211. —*** (id. id.), pág 299.—Al jovent, pág. 317.—Bon amich, pág. 317.—Agonía, pág. 317.—Novembre (traducció de E. Verhaeren), pág. 760.

GUBERN (SANTIAGO)

Salvém la República, pág. 360. Impressió, pág. 692. —Sabi oficial, pág. 833.

GUIMERÁ (ANGEL)

Vida, pág. 12.—La nostra, pág. 376.

HIRSCH (PAUL-ARMAND)

Heine, pág. 572.—Le masque, pág. 826.

JANER (LLUÍS DE)

Carn, pág. 570.

JOCHS FLORALS

Consistori dels Jochs Florals: Convocatoria y cartell pera'ls del any 1903, pág. 29.—Composicions rebudas a Secretaría, pág. 213 — Veredicte, pág. 293 —Convocatoria y cartell pera'ls del any 1904, página 839.

JUNYENT (SEBASTIÁ)

La cova encantada, pág. 65.—Qüestions pictóricas, página 90.—Ruskin, pág. 148.—La moda del sigle XX, pág. 278.—Rellotjes de sol, pág. 325.—Santa María de Poblet, pág. 353.—Psicologías barceloninas: Las Patums, pág. 386 —Cap al poble, pág. 433.—¿Senyoras? . ¿Senyors?.. , pág. 500 —Crítica de crítichs, pág 518 —Barcelona centralista, pág. 529.—Divagacions, pág. 547.—*Baños de oleaje*, pág. 595.

JUST Y PASTOR (E.)

Cansó dels joves, pág. 102 — Conjugal, pág. 243. — Intima, pág. 838.

LASARTE (JOSEPH M.ª DE)

Farádicas, pág. 413.

LAPORTA (MIQUEL)

Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 237.

LLEONART (JOSEPH)

Jesús y María de Magdala, pág. 246.—Casas de carretera, pág. 295.— A la Verge del Remey, pág. 538.—Pobra florista!, pág. 825.

MANAU Y AVELLANET (LLUÍS)

Mitjdía, pág. 627.

MARAGALL (JOAN)

Pirenenca, pág. 10.—La nostra bandera, Suplement al número 172, pág. 5.

MARTÍ (ORIOL)

Las cosas claras, pág. 25.—Escola de cultura social de Catalunya, pág 321.—Ortografías racionals, página 649.—Una engruna més, pág. 686 —Punt final, página 691.

MARTÍ Y FOLGUERA (JOSEPH)

Lo sol y la terra, pág. 20

MARTÍ Y JULIÁ (D.)

L'esperit vell, pág. 3.—Qüestió d'higiene social, página 609.

MARTÍ Y PEYDRO (PERE)

Estíu, pág. 446.

MARTÍ Y SÁBAT (JOSEPH)

Nacions colonisadoras, pág. 169.—Obra profitosa, página 689.

MARTÍNEZ Y SERIÑÁ (ARNAU)

Colonisació model, pág. 139.—Lo que volém y lo que volían, pág. 324.—La Majestat no té peus, pág 680.—Un partit d'odis, pág. 785.

MARTORELL (PELAY)

L'himne de la vida y l'himne de la mort, pág. 456.

MAS Y JORNET (CLAUDI)

El guarda-v'a, pág. 70.—Quelcóm sobre'ls *trusts*, página 82.—[illegible]ebrada, pág. 111.—El culte de la Forma, pág. 327.—Paternal, pág. 431.—L'anarquía ortográfica, pág. 635.—Més sobre l'anarquía ortográfica, pág. 677.—L'enamorat a la esposa morta, pág. 710.—La viuda pobra, pág. 825.—Del métode, pág. 840.

MASSANA (JOAN)

L'element purament humá de *L'Anell del Nibelung*, página 361.

MASSIP (OLAGUER)

La humanitat d'avuy y la de demá, pág. 559.

MATHEU (FRANCESCH)

***, pág. 446.

MESTRES (APELES)

Galileo, pág. 5.

MERCADER Y VIVES (JOAN)

Tempesta, pág. 717.—De la cartera d'un bohemi, página 747.

MONEGAL (TRINITAT)

Sobre la revisió de las Bases, pág. 105.—Toch d'atenció, pág. 185.—Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 235.—Nostre casal, pág. 260.—Notas bibliográficas, pág. 343.—Recorts saludables, pág. 402.—La Tradició y la Rahó, pág. 436.—Notas d'actualitat, págs. 481 y 737.—Páginas d'ahir... y d'avuy, pág. 498.—Aclaracions, pág. 658.—Pera'l cabás, pág. 685.—El nou municipi barceloní, pág. 761.—La subvenció dels dos milions, pág. 769.—Herbert Spencer y sa obra, pág. 817.

MONSALVATJE IGLESIAS (X.)

Gent de casa, pág. 163.

NOGUERAS OLLER (RAFEL)

Justicia, pág. 24.—El Fill, pág. 309.—Als meus detractors, pág. 343.—El Fiscal surt de casa, pág. 633.—Ballan els presos, pág. 633.—Pa! deunos pa!..., página 633.

NOVELLAS DE MOLINS (J.)

Primaveral, pág. 84.—Amor, pág. 132.

OLIVA (VÍCTOR)

Senzillament, pág. 294.—Els encantadors, pág. 330.—En Miseria pobre, pág 390.—Miquel Servet y Bernardí Montanya de Montserrat, pág. 722.—La patria de Miquel Servet, pág 789.

OLIVER (FRANCESCH)

Marina, pág. 35.—Pluja d'estíu, pág. 35.—Marxa guerrera, pág. 119.—Notas dels camps, pág. 519.

OMAR Y BARRERA (CLAUDI)

La mort del amich, pág. 326.—La qüestió municipal, pág. 394.—Altra perdua, pág. 403.—Cansó de marina, pág 453.—La penedida, pág. 589.—Del tractat d'amor, pág 631.

PALMA (FELIP)

La revenja, pág. 196.—L'aplech, pág. 483.—Gent de bé, pág. 601.

PALOL (MIQUEL DE)

Poema de maig, pág. 775.

PASCUAL (ANTÓN)

La massa republicana, pág. 332.

PELL Y CUFFÍ (OCTAVI)

Amors de fira, pág. 98.—De la *verbena* de Sant Joan, pág. 451.—Malalts del esperit, pág 502.—Transfiguració, pág. 522.—Impressions de París: *La Morgue*, pág. 697; *Olympia*, pág. 714.—Una nit a Montmartre, pág. 858.

PENA (JOAQUÍM)

Artistas y cantants, pág. 6.—Pim! Pam! Pum!, o la planxa d'uns liceístas, pág. 854.

PERADALTA (MARTIRIÁ)

A María, en sa gloriosa Assumpció, pág. 535.

PI Y SUÑER (FRANCISCO)

Els federals catalans en l'acció autonomista, pág. 57.

PIN Y SOLER (J.)

Feyna pels altres, pág. 11.

PLA (JOAQUÍM)

El Musardo, pág. 755.—La mort del Xech, pág. 851.

PLA Y DENIEL (NARCÍS)

Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 238.

POU Y LLADÓ (DOMINGO)

Reformas del Notariat, pág. 171.—La qüestió notarial, pág. 205.—Reformas notarials: La competencia, página 257.

PRAT JABAL-LÍ (PERE)

Pregaria conjugal, pág. 63.—La corona dels estius, pág. 143.—Elegía idílica, pág. 222.—Balada moderna, pág. 318.—La rialla dels cranis, pág. 711.—Meditació sobre la mort, pág. 823.

PUJOL Y BRULL (J.)

La iglesia gótica, pág. 14.—La restauració del monastir de Sant Cugat del Vallés, pág. 337.—Teatres: *La Pecadora; Las alas; María Stuardo; Los meritorios*, pág. 541.—Arts gráficas, págs. 83, 97 y 365.

PUJULÁ Y VALLÉS (F.)

Plática, pág. 59.—El metje nou en Telm Palau, página 126.—*Juega y pierde*, pág 156.—Del Ateneu, página 201.—*Nicolás I el Pacificador*, pág. 281.—Ajuntament pera nostra convalescencia, pág. 296.—No sabrém may de res!, pág. 385.—Notas bibliográficas, pág 442.—Parracayres, pág. 488.—Exercicis a la barra, pág. 577.—En Tió, págs. 646, 666, 700, 718, 725 y 747.—Lluyta, pág. 753.—Cabás de pobre, págs. 43, 358, 445, 508, 565 y 684.—Trets de fona: XI, El sach d'oxigen, pág. 225.—XII, La barra de ferro, pág. 338.—XIII, Els salvatjes d'*allende el Ebro*, pág. 339.—XIV, Feyna atrassada, pág. 339.—XV, El reclám, pág. 374.—Pintura, págs. 669, 746, 791 y 824.

REDACCIÓ

Contra la reforma del Notariat, Suplement al número 164.—Notas explicativas de la bandera de la *Unió Catalanista*, Suplement al número 172, pág. 7.—La candidatura d'en Monegal, pág. 153.—Els Jochs Florals d'enguany, pág 313.—Consells generals de representants de la *Unió Catalanista*, páginas 189 y 675.—Advertencias als lectors de JOVENTUT, pág. 863.—Novas, en tots els números.

RIBAS MONFAR (J. M.)

Nit d'amor, pág 349.

RIBERA (ANTONI)

La Consagració del Gral (traducció de Ricart Wagner), pág. 112.—Fonaments de mon métode de cant, página 179.—Una anécdota de Wagner (traducció de A. Silling), pág. 516.

RIERA (JOAN)

Hipócritas, pág. 187.

RIERA Y RIQUÉ (P.)

Sonets, págs. 33, 47, 67, 81, 681 y 694.—Del *Llibre dels Humils*, pág 632.—Flors de cera, pág. 775.

RÍO Y DOMINGO (R. DEL)

Germinal, pág. 556.

RIQUER (ALEXANDRE DE)

***, pág. 21.

ROCA (JOSEPH M.ª)

Any nou, pág. 3.—El gran mestre, pág. 241.—Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 239.—La bandera de la *Unió Catalanista*, Suplement al número 172, pág. 1.

ROIG Y PRUNA (D.)

Federals y catalanistas, pág. 173.

ROIG Y RAVENTÓS (JOSEPH)

Llamp d'alegría, pág. 803.

ROSICH (JOSEPH M.ª)

Als federals catalans, pág. 28.—Coalició autonomista, pág. 89.—De la lluyta electoral, pág. 137.—Feyna a fer, pág. 203.—Responsabilitat dels republicans, pág. 356.—Llissons de la experiencia, pág. 561.—La república y la monarquía, pág. 612.—Prosseguím la lluyta, pág 674.—Política económica, págs. 801, 822 y 836.

ROSSELLÓ Y ROURE (JOAQUÍM)

Fullas de tardor, pág. 477.

ROURA BARRIOS (BENET)

A propósit del monument expiatori de Genève, página 776.

SABARTÉS (JACOBUS)

El cantayre, pág. 300.—Credo, pág 662.—Els pobres, pág. 711.—Caramella, pág. 762.—Las llantias que s'encenen s'apagarán, pág. 847.

SABATER MUR (ANTÓN)

Carta, pág. 820.

SALVADOR Y SARRÁ (LLUÍS)

Nota d'estíu, pág. 493.—Boyrada de setembre, página 615.—Els mendicants, pág. 758.

SAMSÓ (J.)

Estupidesa, pág. 310.

SANS Y ROSSELL (ANFÓS)

Meditació, pág. 34.—Cor, res més que cor, pág. 109.—Troca embullada, pág. 263.

SEGUÍ Y POU (ENRICH)

El bastó del Idol, pág. 311.

SEGUÍ Y POU (ILDEFONS)

Apunte, pág. 212.—«A fora», pág. 563.

SERVET (A) RAVES (M.)

Sanpere y Miquel no fou catalá ni res, pág. 853.

SOLÉ Y MITJANS (LLUÍS)

Anyoransa, pág. 829

SOLER Y ESCOFET (I.)

Superstició, pág. 68.—Els dallayres, pág. 147.—El pas del automóvil, pág. 246.— Enterro de Dodica, página 317.—Notas de sol, pág. 551.— *Ride, pagliaccio*, pág. 709.—El carro dels bohemis, pág. 758.

SURIÑACH SENTÍES (R.)

De retorn, pág. 46.—Croquis, pág. 94.—Nota d'estíu, pág. 283.—Somniant a Hamlet, pág. 554

TARRAGÓ (JOAQUÍM)

Bacanal, pág. 493.

TERRÍ (JAUME)

La soletat del capvespre en el camp, pág. 711.—Aniversari, pág. 774.

TINTORER (EMILI)

Teatres: *El mestre nou*, Mademoiselle Debriége, página 66.—Crónica, pág. 80.— *L'aixelabrat*, pág. 100. —*Resurrección, Els Vells*, pág. 115.— *La castellana*, pág. 150.— *Al telefono*, Crónica, pág. 174.—Novena sessió del «Teatre Intim», *Lorenzaccio, La nuova idola, Amleto*, pág. 190.—Crónica, pág. 211.—*Resa a discrezione, L'Invincibile*, pág. 223.— *Il vetturale Henschel*, pág. 247.—*L'Héroe, Els calaveras*, página 282.—*El pati blau*, pág. 348.—*L'altro pericolo, Caridad, La Passerelle*, pág. 406.— *La mujer de Loth, ¿Felice?, La noche del sábado, La felicità in un cantuccio*, pág. 419.— *I giorni piu liedi, Arlequín rey*, Las funcions Zacconi, pág. 440.— *Aires de fuera, Le due coscienze, Malas herencias, Nozze borghessi*, pág. 460. —*La legge dell'uomo, Nerón, Loute*, pág. 475.—*Le nouveau jeu, Mariucha*, pág. 485.—*Il gigante e i pigmei, La Musa, I corvi, Casa di bambola, La Cornice*, pág. 504.— *I provinciali a Parigi, El carro del vi, L'aniversari, Fora de la vida, La barca*, pág. 652.— *Dolora*, pág. 682.— *L'Enemich*, pág. 712.—*Els dos esperits*, pág. 732 —*El Barber de Sevilla*, pág. 759.— *La Margarideta*, En Coquelin, *Els vensuts, L'avar*, pág. 771 — *Joan Gabriel Borkman, Soldats de la vida, El Místich*, pág. 807.—*La casa de la ditxa, Eridon y Amina*, pág. 826. — *L'ordinari Henschel, Cassius y Helena*, pág. 861.— Observacions sobre la vida moderna, págs. 30, 76, 531, 567, 579, 599 y 618.—Per ull de garbell, págs 124 y 329 —Ermete Zacconi, Suplement al número 163.—Lo qu'ha d'ésser nostra bandera, pág. 369.

TONA XIBERTA (BALDOMER)

Contra la reforma del Notariat (discurs), pág. 234.

TORNÉ (MANEL)

República y Catalanisme, pág. 786.

TRÍAS Y FÁBREGAS (JOAN)

Aleluya!, pág. 252.

TRINXET (ALFONS)

Els masells, pág. 695.—La mort de la Mixa, pág. 763.

UNIÓ CATALANISTA

Junta Permanent: Circular, pág. 32.—Manifest al poble catalá, pág. 242.—Circular, pág. 628.

VALL (NARCÍS)

L'art, pág. 370.

VÍA (JOSEPH)

Perpetuina, pág. 473.—Trista, pág. 510.

VÍA (LLUÍS)

El Catalanisme y las eleccions, pág. 41.—Insistím, pág. 121.—Cada terra fa sa guerra, pág. 217.—Gar belladuras, pág. 273.—Nostra República, pág. 312. —La entrega de la bandera, pág. 375.—La fórmula, pág. 417.—Als obrers dits anarquistas, pág. 465.— Teatres: Teatre modern, *La escalinata de un trono*, pág. 523.—Cal donar l'exemple, pág. 593.—El meu rosegó, pág. 685.—El dever professional, pág. 787. —La nostra minoría, pág. 849.—Revista de revistas, págs. 101, 182, 253, 333, 397, 463, 543, 607, 669, 733 y 813.

VILANOVA (G.)

La sinia, pág. 261.—Del meu bosquet, pág. 364.—La boya, pág. 389.—S'ha perdut un noy, pág. 626.— Els set pecats mortals, pág. 652.—⁂, pág. 696.

VILAREGUT (SALVADOR)

Notas bibliográficas, pág. 395.—L'aparició (traducció de Jean Lorrain), pág. 557.

VIURA (XAVIER)

La Consagració del Gral (traducció de Ricart Wagner), pág. 112.—Meditació sobre la mort, pág. 812.

ZANNÉ (GERONI)

De música, págs. 45 y 61.—Gran Teatre del Liceu: *Giovanna di Napoli*, pág. 85.— El XX aniversari de la mort de Wagner a Barcelona, pág. 125.—Concert Vidiella-Ribera, pág. 159.— *Edip Rey*, pág. 160.— Concerts Sechiari-Casella, pág. 177.—Concerts, página 194.—La *Schola Cantorum* de París, pág. 209. —L'art (comentaris sobre'l concepte que d'ell ne té Schopenhauer), pág. 219.—El quartet txech, página 221.— *Varia*, d'en J. Pin y Soler, pág. 301.—El crí-

tich, pág. 474. —Art, demagogia y negoci, pág. 497. - Una Cleo, págs. 539. 552 573, 590, 597, 616 y 634 — Impressions d'una passejada, pág. 641. — Adhesió incondicional, pág. 687.—*La Damnation de Faust*, pág 728 —Elegía romana, pág 745 — Revista musical, págs. 779 y 861.—Gran Teatre del Liceu: *Acté*, pág 811.—Orfeó Catalá, pág 828,— Notas bibliográficas, pág. 62, 97, 141, 178 264, 342. 426, 442, 490, 665, 713 763, 827 y 842.

ZENGOTITA (XAVIER DE)

A vosaltres, pág. 487.—Fragment d'una carta, página 679 — Filosofías en vers, pág. 750 — Infidel, página, 844.

ILUSTRACIONS de Brull (Joan), Casas (Ramón), Catalá (Víctor), Gargallo (Pau), Gener (Pompeyus), Graner (Lluís), Gual (Adriá), Junyent (Sebastiá), Mestres (Apeles), Primo (Joaquím), Pujol y Brull (Joseph), Pujulá (Frederich), Riquer (Alexandre de), Solé y Pla (Antoni), y altres.

FOTOGRAFÍAS de Sciutto, Thomas y C.ª, y altres.

FOTOGRABATS de Furnells, Joaritzi y C.ª, Thomas y C.ª, y altres.

JOVENTUT
CAP
D'ANY

Any IV - Núm. 151 Barcelona, 1.er Janer, 1903

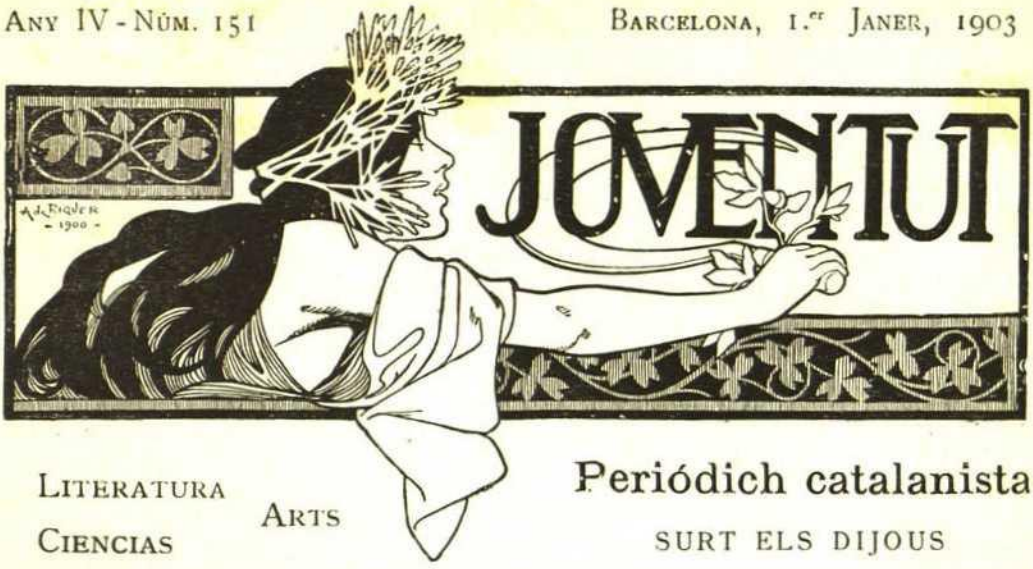

Literatura
Arts
Ciencias

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Preu d'aquest número:
50 céntims de pesseta.

SUMARI

Any nou, per *Joseph M.ª Roca.*
L'esperit vell, per *D. Martí y Juliá.*
Galileo, per *Apeles Mestres.* (Ab ilustració del autor.)
Artistas y cantants, per *Joaquim Pena.*
Elevació, de *Charles Baudelaire*, trad. de *E. Guanyabéns.* (Ab ilustració de J. Brull.)
El cant de Brangania, per *Adriá Gual.* (Ab ilustració del autor.)
Pirenenca, per *Joan Maragall.* (Ab ilustració de J. Brull.)
Feyna pels altres, per *J. Pin y Soler.*
¿Selecció?, dibuix de *A. Solé y Pla.*
Vida, per *Angel Guimerá.* (Ab ilustració de A. Solé y Pla.)
Cap d'estudi, dibuix de *Lluís Graner.*
La catedral gótica, per *J. Pujol y Brull.*
La "tomia" del Estrany, per *Victor Catalá.* (Ab ilustracions del autor.)
Lo sol y la terra, per *Joseph Martí y Folguera.* (Ab ilustració de J. Primo.)
*, per *A. de Riquer.* (Ab ilustració del autor.)
Confiansa mutua, per *G. Estrany.*
Justicia, per *Rafel Nogueras y Oller.* (Ab ilustració de Pau Gargallo.)

(Portada de J. Brull. Culs de llantia de S. Junyent y altres.)

ANY NOU

ENA un altre any d'uniformismo y comensa un any novell que també finirá sense que Catalunya oviri l'aubada de llibertat. Emperó, res hi fa; els anys son segons en la vida dels pobles, y sabentho, nosaltres com avans y ara havém de seguir propagant ab la mateixa energía y serenitat las únicas ideas redemptoras de nostra Patria. Fins qu'en la nostra terra sía un fet la oficialitat de la llengua catalana, y vejém a tots els empleats catalans, y tinguém Corts qu'estatuheixin lleys nostras, pensadas en catalá y pera catalans dictadas, y administrém nostres cabals fent que Catalunya sía altra volta senyora y majora de sa casa y que cap de sos fills tinga d'ésser soldat per la forsa; fins que tot aixó sía, no deixará de fer propaganda'l Catalanisme, perque tenint complerta conciencia dels drets que'ns ha concedit la naturalesa, tenim ensemps el dever de defensarlos y no podém abdicar d'ells, puig els nostres fills ens en demanarían compte.

Per dignitat, no per egoísme, havém de perseverar en nostra tasca. No per considerar dolent lo dels altres, sinó perque volém lo nostre. Admetém iguals nostres, peró rebutjém els amos y lluytarém ab la forsa de la rahó contra tot lo que sía atentatori a nostre dret y tinga la quixotesca pretensió de barrar el pas al retorn de nostras institucions, de nostra llengua, de nostras costums.

Las imposicions de fora s'estrellarán contra la perseverancia del Catalanisme, qu'ha seguit, segueix y seguirá sempre'l proverbi del gran Ramón Llull: *Persevera ab justicia e lleyaltat e no seràs vensut.*—JOSEPH M.ª ROCA.

L'ESPERIT VELL

L'esperit vell que viu y's sosté en el dret de la forsa, que cambía en las sevas manifestacions externas peró que no evoluciona perque es per naturalesa regressíu, y qu'es y ha sigut sempre el més gros impediment pera'l veritable progrés de la humanitat, pretén qu'en el seu sí hi batega'l verb del avens, sembra l'engany en la conciencia humana, assegura, ab mala fe, que fará lliures y felissos als homes, y'ls hi mostra al esperit nou de vida, d'amor y de llibertat com a malestruch de tiranía, d'opressió y de dolors angoixosos, pera que la gentada, errada, rebutji y apedregui la Pau y l'Amor entre'ls homes y pera que, degradada per las foscors d'ánimas inconscients, brinqui y balli ab alegría esferehidora al drinch d'oprobiosas cadenas que no li agarrotan peus y mans peró qu'entortolligantse al esperit y engrillonant pensament, sentiments y voluntats, esclavitzan moralment al home y l'embruteixen pera que sía l'etern paria dels oligarcas socials de totas menas.

L'esperit vell dirigeix al autócrata, al oligarca, al revolucionari delirant y al agitador d'ofici; l'esperit vell s'alaba ab cínich desvergonyiment de progressíu y nía odis y feréstechs sentiments en el cor del home, l'empeny a la lluyta homicida, amara la terra de sanch humana, omplena la vida de desesperació o de frisansas anguniosas, y'ls pobles de miseria. Del esperit vell, atávich y desviat, son las malehidas guerras entre'ls estats y las lluytas socials violentas; l'esperit vell determina'l militarisme y las rancunias socials, els privilegis dels uns y la opressió dels altres; ab ferro ruhent ó ab violencias de desviat pervers destruheix l'Ideal d'amorós humanisme tan bon punt se manifesta; desenrotlla en l'esperit l'utilitarisme, en els sentiments la bestialitat, en la voluntat l'encegament; als poderosos els conduheix al fruhir del sensualisme groller, al actuar del egoísme esferehidor, a l'acció opressora dels cors que no senten; als humils els enfonza en el rebaixament moral, en la ordinariesa, en la degradació del esperit, en una vida que no passa del reflexisme vegetatiu.

Si veyéu un terrer arreu trepitjat, ab la vegetació baixa esmicolada, en el que hi fumejan casas

enrunadas, veyentshi per tots els indrets homes morts despedassats per esgarrifosas feridas, que aixamplan y engrandeixen a picossadas corbs famolenchs, terrer erm solemnement trist y endolat, quiet y sense remor, en el que sols s'hi sent el plorar suau peró fondament corprenedor d'alguna ignocent criatura asseguda als peus de la seva mare qu'erta per l'esglay y dreta al llindar de la portalada del seu casal, mira sense véurehi y pateix sense sufrir perque es petit el cor pera que hi cápiga tan inmens pesar, diguéu que l'esperit vell, en nom del progrés y de la civilisació y del humanisme y fins de la justicia, es el causant d'aqueix esparverador espectacle de destrucció, de sufriment y de mort. Si veyéu a ciutat que la vida hi es aturada, que l'agradosa remor del tráfech y del trevall no's sent, que hi manca la joya del viure que's manifesta en el seguit y ordrenat bellugarse de tothóm, que arreu las portas están tancadas y barradas, que es gros el burgit del desordre, que'ls homes encalabrinats per agitadors dolents y encegats per las tossuderías dels que no han de sentir els més greus dolors de la vida, se llensan a lluytar pera sucumbir, vessant sanch que no fructifica perque cau en las xorcas llosas del carrer, mentres en la humilíssima llar del obrer la maynada hi somica de necessitat y las esposas y mares hi ploran anguniadas, y mentres la ciutat tota resta com espalmada per l'angoixa que ocasionan els trontollaments socials sense finalitat directa y positiva, diguéu també que malgrat el carácter revolucionari de la pertorbació y l'apariencia que's pretén donárselhi, l'esperit vell, endarrerit y oposat sempre a la evolució natural de las societats humanas, es el qu'ha determinat aqueix esclat d'odi, aqueixa lluyta xorca, y'l munt de desgracias y apesaraments que sempre causan aqueixas conmocions socials qu'han d'ésser consideradas com cega impulsió de degenerats y no com acció definida y ferma de conscients.

L'esperit vell mou al autócrata y als oligarcas que's creuhen que'l fer escolar sanch pot anorrear justas reivindicacions del pobles o dels individuus, y que's pensan qu'ab las imposicions de la forsa asseguran la perdurabilitat de l'acció oligárquica qu'exerceixen; l'esperit vell es el que inspira als que destruhint e inmolant vidas pretenen soterrar injusticias y tiranías com si aqueixos actes violents no fossin determinats o per personalitats desequilibradas ab ideals utópichs o per sentiments dolents que no poden assolir la satisfacció de las sevas ambicions antihumanas. L'esperit vell es l'ánima de las repressions horribles del dret constituhit per la forsa, y ho es també de la forsa brutal y salvatje qu'ab explosions y dallant vidas fa feyna d'impotents.

L'esperit vell es el residuu atávich de feréstega destrucció y de sentiments salvatjes, del que va lliberantsen la humanitat per l'acció del esperit nou qu'es mogut per l'Amor qu'es la vida. L'esperit nou estima a tots els homes; en tots hi veu defectes y vol que tots se'n corretjeixin; vol que tots sían de pensar dreturer, de sentir amorós y de volguer just. Vol amor y pietat als cors, que'ls homes desenrotllin del tot la seva personalitat, que tots se dignifiquin, que tots se perfeccionin, y que tots sían guiats per l'ideal del progressíu perfeccionament del home y de la societat. Vol llibertat digna pera l'individuu y pera las nacionalitats; vol, per tant, l'autonomía per'anar sempre avant per la vía del Bé, de la Veritat y de la Justicia.

Tant el polítich oligarca com el revolucionari d'ofici moguts per l'esperit vell, diuhen a la gentada assenyalantli l'esperit nou: *No'l seguíu, qu'es reaccionari.* Y'l poble massa que se'ls creu, sens adonarse que l'esperit reaccionari no es altre que'l que congría rancunias, angunía la vida y ocasiona las lluytas, la destrucció y la mort, y que l'esperit veritablement progressíu es el que trevalla per la llibertat del poble y vol els homes lliures abrassantse amorosos pera assolir la igualtat del no patir.

D. Martí y Juliá.

GALILEO –

I

Pegantse un cop al front de cop y volta
y alsantse ab magestat,
«Es mentida!—exclamá.—La terra, volta!
El sol está parat!»
Y de Florencia á Padua, aquell sant día,
semblá que terra y cel
s'inundavan de llum y d'alegría
com deslliurats d'un vel.
Mes Roma s'estremí. «Vil impostura!
—rugí en son desconsol.—
Josüé, segóns conta l'Escriptura,
¿no pará el curs del sol?
Si avuy un matemátich desbarata
lo qu'escrit allí está,
dels llibres sants que tot lo món acata
¿què'n quedará demá?»
Y el va cridar l'Inquisició; y al sabi
y a la ciencia tement,
no va posarli la mordassa al llavi
mes la má solzament.
«Tingas ò nó rahó—va dirli—calla;
lo sagrat no's remou.
—Callaré—digué el savi ab mitja rialla,—
però la terra's mou.»

II

Y va callar setze anys! Setze anys reclosa
dormí la veritat!
Y solzament quan en la cambra closa
del vell il·luminat
«¿es cert?» li preguntava algún deixeble
pressentint un món nou,
el savi radiós deya ab veu feble:
«Es cert: la terra's mou!»
Mes ay, la veritat no vol cadenas,
y un día Galileu
alsant la vista a las regións serenas,
exclamá á tota veu:
«El sol está parat! La pobra terra
va a mendicar la llum.
Sagrada ò nó, si l'Escriptura s'erra
n'hem d'esbargir el fum!»

III

L'enemiga mortal de l'heretjía,
l'ègida de la fe,
la Santa Inquisició ¿què més volía?
¿Què faltava? No re.
Encadenat de peus y mans el postra
devant son tribunal,
y després de resar un pare-nostre
condemna al criminal.
«Viurás, al fons d'una presó malsana,
tres anys de sufriments,
resant en alta veu cada setmana
el salm dels penitents.
Y avants que tot, de genollóns, abjura
de bon cor y ab tot zel,
demunt del Evangeli ta impostura
que clama contra el cel.»
Y el vell va agenollarse; ab drinchs de ferro
posá las dugas mans
sobre el missal, y va abjurar «son erro»
devant de sos tiráns.

IV

L'home estava humiliat—l'home, no'l savi.
Y al alsarse de nou,
sonrient va murmurar a flor de llavi:
«No obstant.. la terra's mou!»

APELES MESTRES.

3 novembre 1902.

(Ilustració del autor.)

ARTISTAS Y CANTANTS

L ocuparnos dels intérpretes de las obras líricas, y particularment de las lírich-dramáticas, es indispensable distingir entre dos conceptes que tan sovint se barrejan sense motíu: l'artista y'l cantant. ¿Quánts cantants poden en realitat ésser tinguts per veritables artistas? En nostre concepte ben pochs, y menys entre'ls cantants d'ópera, y encara menys dins la escola de l'ópera italiana. No volém dir que aquesta escola no compti ab cap artista: lo que sí afirmém es que sols per excepció's troban els que deurían constituhir una regla general, y pel contrari es lo comú que aquesta mena d'aucells arribin a desconeixe fins las més rudimentarias nocions d'art.

Quína paraula més buyda es pera ells l'*Art!* Per res del món se'ls pot treure del cap la creencia de que tot l'art imaginable res significa al costat d'una bona veu, y de que solzament qui posseheix aquesta es un bon cantant. Y es que la seva curta inteligencia no'ls permet compendre que's pot cantar molt bé ab una veu mitjana, com se pot cantar molt malament ab una veu excelent. Que l'ideal fora possehir sempre abdugas condicions ningú ha de negarho, mes ¿quántas vegadas se troban reunidas? Y de no ésser aixís ¿quína deurá preferirse?

La escola italiana ha pecat sempre pel defecte de dedicar l'atenció quasi exclusivament a las facultats naturals, y no concedir importancia á lo demés. Aquell que'ls nostres pares tingueren per un dels seus mellors músichs, el célebre *cisne de Pesaro*, l'autor del *Don Giovanni*, volém dir de *Il barbiere di Seviglia*, va afirmarho de una manera ben terminant ab sa célebre frase:

«VEU, VEU Y VEU.»

Aixó ho era tot pera en Rossini, y lo demés... romansos (com las sevas óperas).

Entre las *frases* dels grans homes que passarán a la historia, es aquesta de las que ab menos lletras contenen una tontería més gran.

Peró no es del famós Rossini tota la culpa, puig si ell, fidel a la seva teoría, va escriure en las *particellas* un complert tractat d'exercicis acrobátichs de la gola, afortunadament el repertori *rossinià* quasi's pot dir qu'ha passat a la historia, y no son avuy las creacions del *cisne* las que'ns espatllan el jovent que tira pel cant: lo que'l malmet de debó son obras com la ditxosa *Bo-he-me*, que fan en el camp del art lírich més mal que una pedregada en un camp de blat; lo que'ls descarrila del bon camí son las lloansas exageradas de la crítica y'l desenfré del públich sacrificant totas las bellesas devant de la bellesa fonética; y més que ningú, els principals culpables son els professors de cant, aqueixa colla de *mestres industrials*, que no's cuydan de treure artistas dels deixebles, sinó sols d'explotalshi la veu: aixó quan al tractar de *colocarla* no la treuhen de lloch.

En la ensenyansa es ahont s'ha de cercar el remey d'aquests mals, procurant de bon principi que'ls deixebles, en lloch de *tirar* pera cantants, aspirin a ésser artistas, lo qual no's conseguirá fins que comensin per serho 'ls mestres. La major part dels cantants surten de las capas socials menys instruhidas: aixís es que la seva educació propiament artística deuría ésser considerada tant o més important que la educació de la veu, y ab tot, no sols es descuydada, sinó que ni s'intenta generalment.

Preguntéu a qualsevol d'aqueixos infelissos que'ls fan malbé del pit pera que *fent de tenor* guanyin molts més quartos que fent de barítono, o a aquellas noyas que, si's plau per forsa, las hi *abaixan* la veu perque de tiples se'n troban á cabassos, preguntéuloshi qualsevol noció artística, per rudimentaria que sía, y vos respondrán que'l mestre no'ls hi ha ensenyat encara. Y si quan ja son cantants, quan ja han rebut la visita del quefe de la *claque*, tornéu a felshi la mateixa pregunta, ab un mitj riure despreciatíu vos contestarán que semblants caborias no serveixen de res práctich. Aixís se comprén el cas, rigorosament histórich, d'una cantant de molta fama, deixeble d'un mestre més famós encara, que després de bon temps de representar l'*Elsa* feya aquesta exemplar confessió: «No he pogut compendre encara de qué m'acusa Telramond!» Per aixó es que, quan ho fan bé, arriban a donar las notas, peró la intenció dramática no l'hi posan may.

Mes prescindint de lo molt que podríam dir sobre la educació artística en general, y referintnos sols a la educació de la veu, també es aquesta ben falsa. No parlém ja del art d'interpretar un personatje: volém fixarnos sols en l'art

del cantant, en la manera de cantar la part, de dirla, d'emetre y modular la veu, de frasejar, en una paraula, de servirse de la veu com un verdader artista se serveix del violí o del piano. Donchs en tot això l'art per lo general no hi apareix; no hi veyém més que la práctica d'un *ofici*, del que's posseheix en major o menor escala'l mecanisme, peró no hi há la plena conciencia de lo que's fa, y per això quan las facultats vocals mimvan, com que falta la base, els coneixements fonamentals del art, el cantant-máquina queda en descubert y se'n va bentost cap a la posta, al pas que'l ver artista té encara molt camp per corre y devegadas es quan arriban pera ell sos mellors éxits.

Ens ha empés a fer aquestas lleugeras reflexions un agradable síntoma qu'en aquest ultim temps hem notat en un dels factors que intervenen en las representacions líricas, y no'l menys important. Sembla que'l públich comensa a fixarshi; sembla estar tip de tantas veus espléndidas peró sense solta; sembla que ja's preocupa principalment de la dicció; en un mot, sembla que cerca l'artista ab preferencia al cantant. Ho hem observat repetidas vegadas en poch temps, en diferentas obras y ab diferents artistas, quinas facultats vocals no tenían res d'exuberants y quina bellesa de veu tampoch encisava ni de bon tros. Donchs els qu'en altras ocasions probablement haurían passat no sols desapercebuts, sinó un xich pitjor, avuy han sigut festejats, y fins ho han sigut ab entussiasme. No hi fa res que d'un Engel a un Cossira hi hagi (considerats wagnerianament) una distancia massa gran: la qüestió es que'l públich ha trobat la diferencia ab els carmelos italians que acostuman a servirli, s'ha fixat en una dicció més o menys fidel, y no hem pas de criticarli. ¿Y qué li ha importat al públich la calitat de veu d'un Menotti, ni las sevas poch espléndidas facultats, si ha descubert tot seguit en ell a un verdader artista y com a tal l'ha aclamat? Per això mereix aquest públich, a qui tantas vegadas hem combatut, nostra felicitació més entusiasta; y sols li encarreguém la virtut de la perseverancia, pera que l'avens d'avuy no sía *flor de un dia*.

Quí ho hauría dit, temps enrera, qu'ab artistas de facultats líricas bastant migradas s'havían d'entusiasmar els liceístas, donantnos la rahó en nostre criteri de sempre sobre cantants y artistas! Avuy ho podém dir més alt que may: com més hermosa sía la veu, més fástich ens fará'l cantant que no sápiga servirse dels dons que li ha prodigat la espléndida natura; pel contrari, com més art del llegitim trobém en l'intérprete, més oblidarém las deficiencias de sas facultats vocals, per *moltas que sían*. En el primer cas, may será possible que disfrutém; en el segón ho será moltas vegadas... quan no sempre. Fins quan el cantant es considerat una *ruina*, y per tant no's pot líricament admetre, sempre's troba al menys una frase que val per tota un'ópera dels *no*-artistas. No'n passan cada día d'intérpretes com l'Adini, com l'Engel, com en Kaschmann, com en Menotti...

Es indubtable que'l drama lírich ha d'acabar ab lo que resta de tots aquells convencionalismes. El jorn que s'arribin a donar representacions en que'ls cantants no *fassin ópera*, en que donguin a cada frase la seva adequada dicció y s'identifiquin ab l'ánima del personatje que interpretan, el públich acabará d'obrir els ulls y discutirá ab preferencia lo que fins ara havía tingut per secundari. Y'ls cantants se preocuparán per'apendre alló que una vegada adquirit no's pert com la veu; y'ls mestres se veurán obligats a extendre sas ensenyansas més enllá del pentagrama. El drama lírich aixís ho exigeix, el drama lírich es una nova forma d'art escénich incomparable ab cap altra, y contra d'ell res conseguirán totas las rutinas y convencions per arreladas que's trobin.

Y ara, si poguessim arribar fins a la tomba de Rossini, li cridaríam ben fort: Vares enganyarte, mestre! Tos temps passaren, tas obras s'esborran del món del art, y de ta célebre frase no'n quedará gayre més de lo que aquí dins resta de ta vanitat, que diuhen era tanta. Wagner ha sigut el venjador de Mozart, y'l seu drama lírich no demana «veu, veu y veu» com las tevas *Gazza-ladras*, sinó que vol

ART, ART y VEU.

JOAQUÍM PENA.

ELEVACIÓ

(De Charles Baudelaire)

Per sobre estanys y boscos y valls y serraladas,
per sobre mars y núvols, per sobre'ls gels del pol,
amunt y sempre amunt, molt més enllá del sol,
per sobre las regions del cel més apartadas;

tu't mous, esperit meu, eteri, vaporós,
y, a tall de nadador que l'ona no intimida,
alegrement tu solcas l'etern espay sens mida,
sentint d'un mascle afany l'impuls voluptuós.

Segueix volant ben lluny d'aquests mortals miasmes:
amunt! fins qu'assoleixis el món superior
hont beu, el qui hi arriba, com divinal licor,
el foch generador dels grans entusiasmes.

Deixant enrera'ls mals, els jorns d'angoixa plens
qu'ab el llur pes feixuch la vida fan boyrosa,
felís qui l'arrencada pot pendre vigorosa
envers els camps de llum diafans y serens!

qui al cel sos pensaments, las alas ja crescudas,
a l'auba, com alosas, aixeca lliurement!
qui plana sobre'ls homes y, sens esfors, entén
la llengua de las flors y de las cosas mudas!

E. Guanyabéns, *traa.*

(Ilustració de *J. Brull.*)

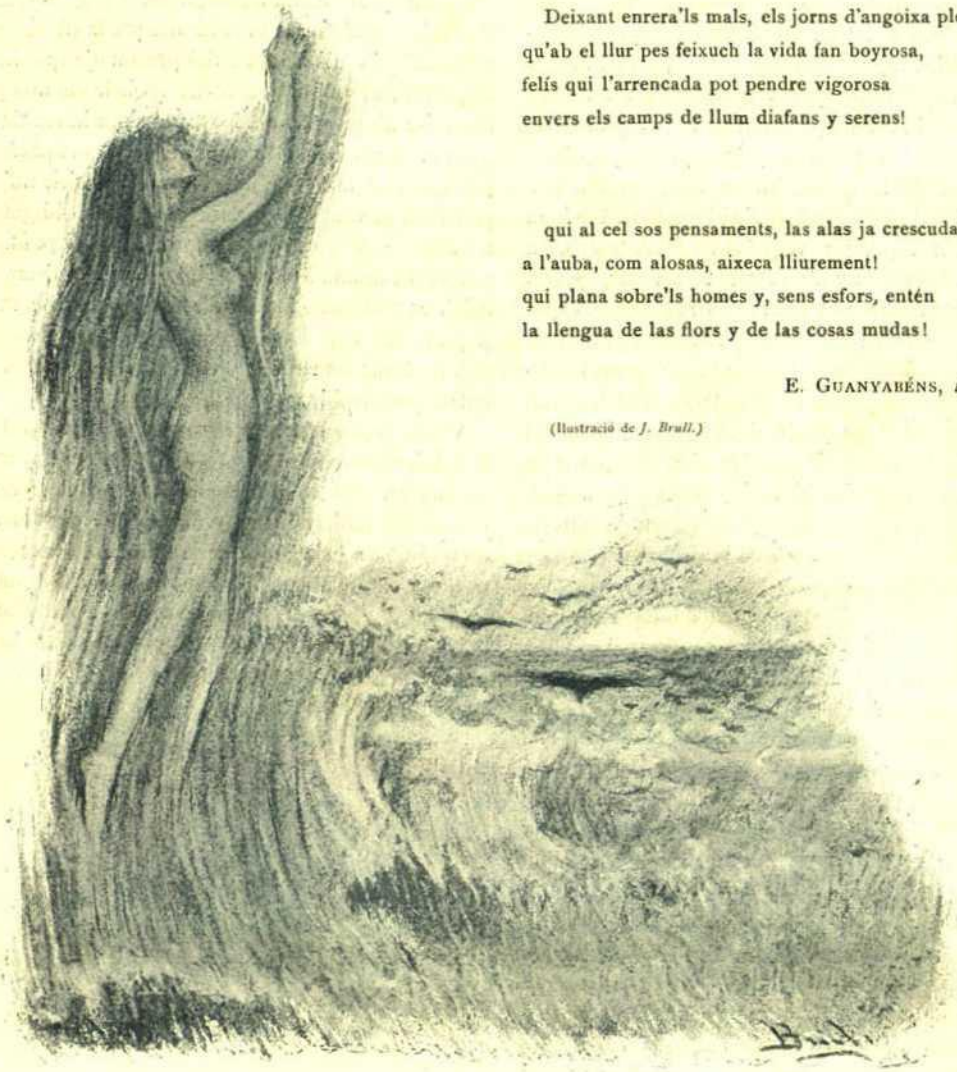

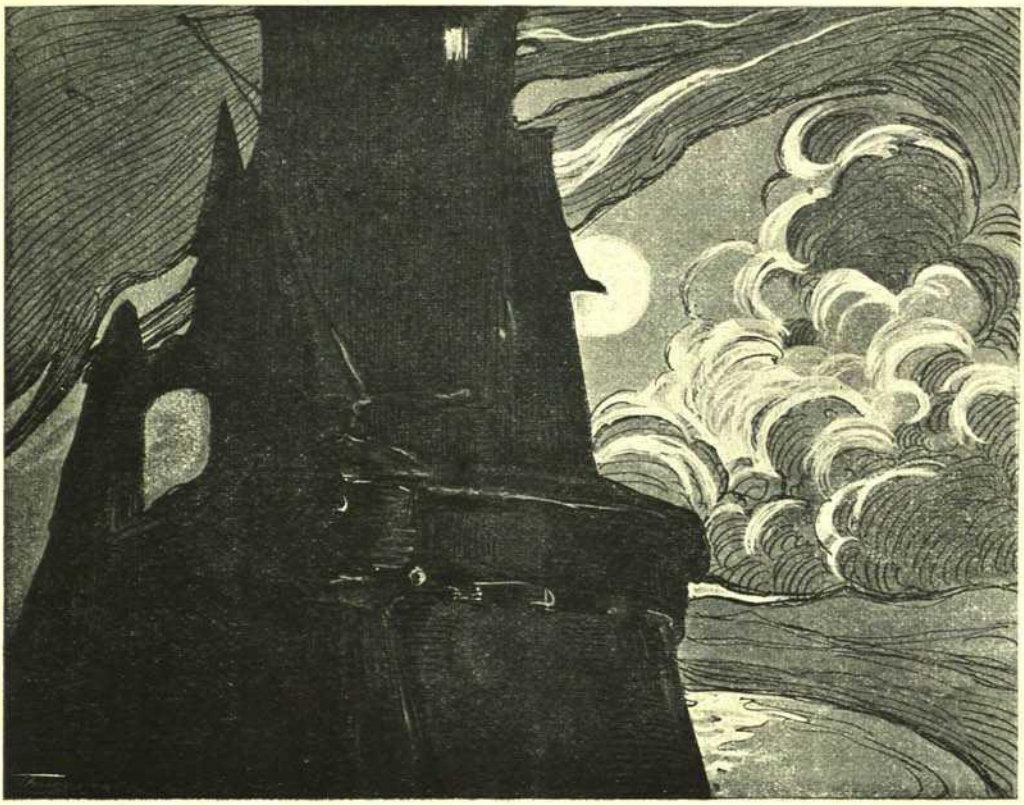

CANT DE BRANGANIA

Per amor al amor; per instint propi; per servitut y caritat; per llástima. Per això faig tot quant faig, y de la torra més alta guayto al enllá y a travers la nit, me sento reyna d'un misteri que guío. Soch ángel guardiá sens alas, peró d'ulls fins que salvan quan vigilan.

El meu cor, en vaga per mi mateixa, bat fort pels altres. No demano or en paga de mas trassas: sentirme dir fidel, ja'm dona gloria.

Per amor al amor tot ho faig, y per follía tal vegada. Sí, per follía: que molt sovint no sé qué hi trobo d'esbojarrat y sabi en mon ofici, y com si jugués desconcertada besant als uns y pessigant als altres, me sembla aliviar una fam de riure que'm rosega, y que, a punt d'esclafir, moltas vegadas he deturat tot mossegantme'ls llabis.

De dolenta no'n soch, y si un moment m'ho penso, me refaig del dubte quan m'adono que la passió qu'encubreixo es més hermosa que no pas gran la traidoría que disfresso.

Vetllo y callo com la nit, perque com ella adoro la voluptuositat del misteri, y com ella m'adormo ab els ulls oberts de cara als impacients. Si algún cop canto, es pregant a la fosca que no'm deixi, perque m'hi veig més clara que a la llum del sol gran. Si ploro, no es d'envejal...

Quan m'adormo essent día, somnío al l'hermós Tristany y ma gentil senyora Isolda dels cabells rossos, com somnían els infants ab la ilusió blanquíssima que'ls té de dur felicitat novella.

Soch valenta com la flor d'alba negre; fidel en la dissort com l'alelí groch de las murallas; guardiana com el girassol; forta y freda com la fulla dels xiprers!...

Per amor al amor, de dalt la torra del castell del Rey Marke ho previnch tot y allargo glorias y tristors.. Per amor al amor; per servitut; per caritat y llástima; per instint propi ho faig... perque soch dona!

ADRIÁ GUAL

(Ilustració del autor.)

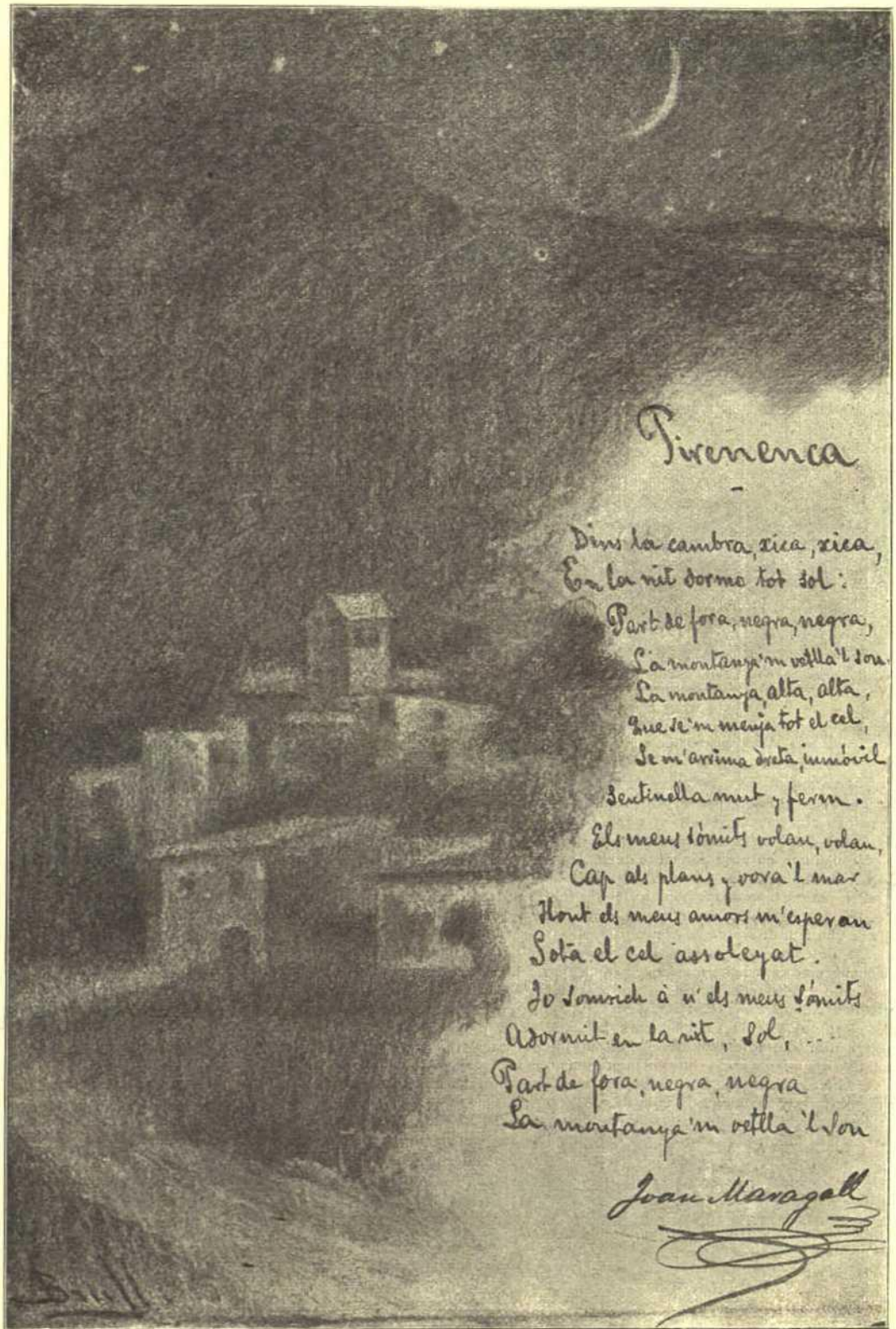

Pirenenca

Dins la cambra, xica, xica,
En la nit dorme tot sol:
Part de fora, negra, negra,
La muntanya m'estella l'ull.
La muntanya, alta, alta,
Que se'm menja tot el cel,
Se m'arrima dreta, immòbil
Sentinella mut y ferm.
Els meus ànimes volan, volan,
Cap als plans y vora'l mar
Hont els meus amors m'esperan
Sota el cel assoleyat.
Jo somnio à n'els meus ànimes
Adormits en la nit, sol, ...
Part de fora, negra, negra
La muntanya m'estella l'ull

Joan Maragall

(Ilustració de *J. Brull*)

FEYNA PELS ALTRES

SENYOR director de JOVENTUT: Una vegada més li dono públicament las gracias per la seva insistencia amistosa en demanarme alguna *historia* per JOVENTUT... y com sía que la seva demanda fins conté indicacions d'assumptos, com si diguessim *temas*, que segons vosté m'hauría de ser fácil desenrotllar, responch als temas que vosté m'envía, enviantne d'altres que vostés no dubto sabrán desenrotllar ab enlayrat criteri.

«*Primer tema.*—Luther empenyent la Europa » vers lo lliure examen porta danys grandíssims » a la Nacionalitat Espanyola.—A Martí Luther » devém los Espanyols la perdua de nostras lli- » bertats públicas, aixís com la serie de nostras » interminables guerras civils o sían las lluytas » del poder central, Cessarista, ab las regions » autónomas o casi autónomas: Aragó-Catalu- » nya, Navarra, Biscaya, Castella mateixa.

» *Según tema.*—Lo Protestantisme qu'agitava » la Fransa, que triumfava a Alemanya, que » s'havía introduhit a Espanya, sobre tot entre » la gent Universitaria, es considerat pel Céssar » de Madrid com l'enemich maxim. Noblesa y » Clero s'uneixen al Rey, y'l Poble's queda sense » qui l'ajudi y l'aconselli.

» *Tercer tema.*—Desapareguda de per tota » Espanya la llibertat política y naturalment la » religiosa, lo moviment de vida donat al món » per la Reforma precipita'ls Estats del Rey de » Espanya en la més funesta tiranía teológica » y'l més despótich poder Real.

» *Quart tema.*—Las ciutats castellanas, aban- » donadas per los poders civils y teológichs, vo- » len sostenir la lluyta y fins pendre la iniciativa » del atach. Aragó y Catalunya segueixen massa » tart l'exemple de Castella. Sobrevenen las tra- » gedias de Villalar, de Zaragoza, de Valencia, » de Barcelona (Comuneros, Lanuza, Germa- » nias, Segadors 1640), tot causat per un fals » punt de vista de Carles de Gant, que per altra » part havía estat a punt d'entendres ab Luther » etc., etc., etc.»

Quan vostés hagin publicat las historias-veras que deixo indicadas, jo'm posaré a conjuminar las historias fingidas que'm demana y que de bona gana li enviaré pera la seva Revista.

Amistats y mani a son s. s.,

J. PIN Y SOLER.

¿SELECCIÓ? per *A. Solé y Pla*.

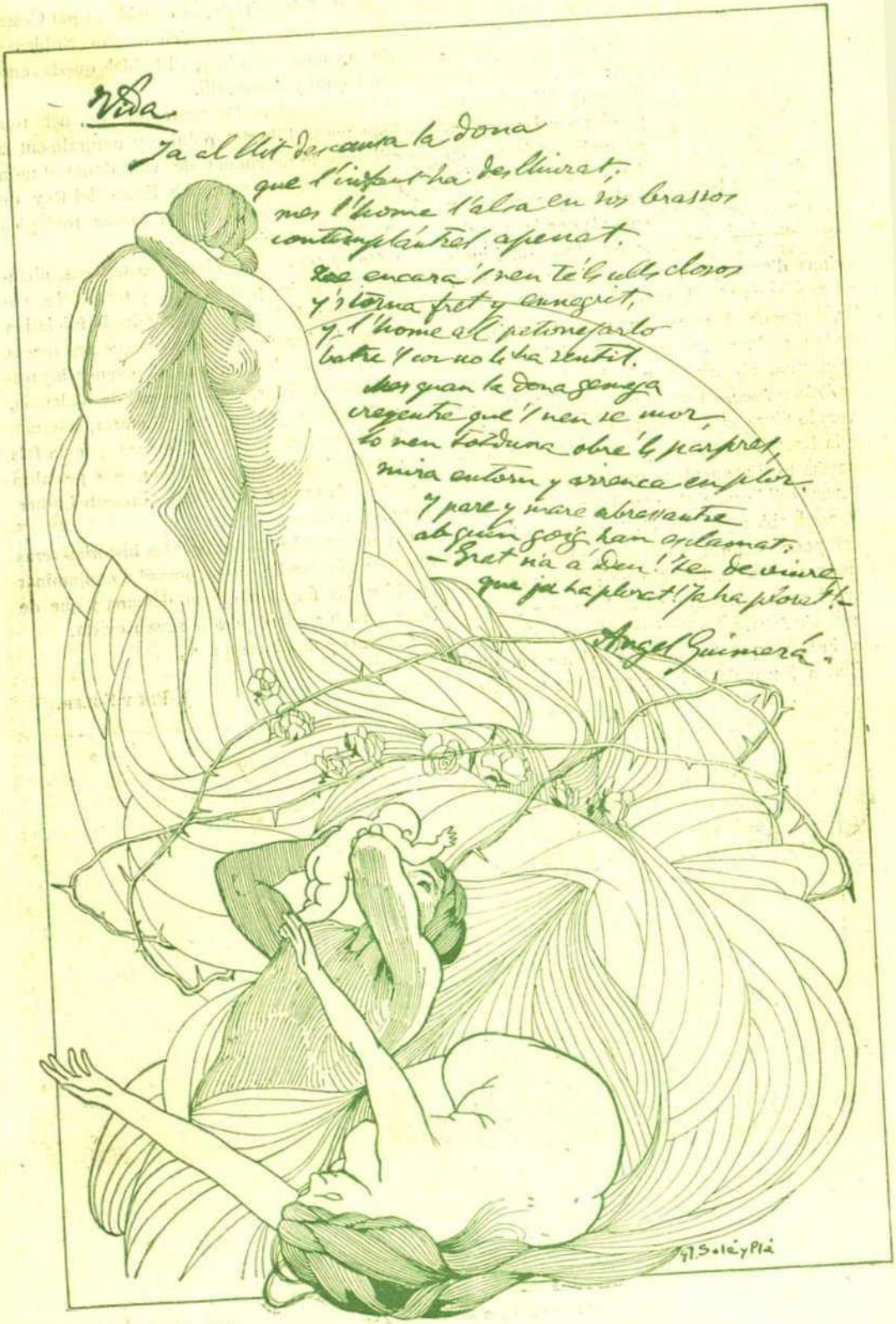

(Ilustració de *A. Solé y Plá.*)

LLUIS GRANER

CAP D'ESTUDI

LA IGLESIA GÓTICA

DIVAGACIÓ.

'OBRA se'n pujava enlayre, enlayre... Las atrevidas agullas y els ayrosos pinacles semblavan esqueixar els núvols, y's mantenían ferms en sos respectius setials amanyagats per las besadas del vent que al refregar ab forsa per sos cayres xiulava frisós, boy passant d'esma. L'escultor passava de sol a sol la vida en l'ample claustre escrivint ab el cisell tot un poema en la granítica pedra dels capitells feixuchs. Las apuntadas voltas, teixidas ab menudas pessas, s'enlayravan superbas sobre murs y pilastras, y retingudas per l'esfors de las claus y protegidas pels contraforts restavan fixas y seguras. Els mestres cerrallers a cops de mall domavan el ferro, adaptantlo a formas plenas de gracia original. Tota l'ánima dels artistas contribuhía a la creació de l'obra gegantina pera oferirla a un poble, y aquest poble, al nou estil arquitectónich, li donava, inconscient, el nom de gótich, sinonim de barbre.

S'acabá la iglesia, que's manté en peu resoltament ayrosa. Els noms dels que la concebiren y dels que la pujaren pedra a pedra no han arribat á nosaltres. El temps esborra moltas cosas ab sa destructora marxa, mes las generacions qu'han succehit a la creadora del art ojival, y las qu'han de náixer encara, ab veneració y respecte han acatat y acatarán las maravellas de un art tan pur y tan sincer y noble.

En la nit quieta y en la solitut del claustre, s'ouhen remors somortas: l'ánima de l'obra sembla que's desvetlla y mormola un himne de agrahiment y d'alabansa endressat tal volta als que la engendraren. Els cavallers armats baixan de sos sepulcres ab respectuós silenci; las flors y fullas de capitells, frisos y culs de llantia's mouhen com empesos per un vent suau de bonansa.

La campana del cloquer canta las horas, que van passant com perseguintse, y's repeteix sa veu acompassada en l'interior de las naus amplas, rabejantshi suaument endormiscada.

La petita llantia que no s'apaga may, espeternega a voltas: apar un ull que, vigilant entre la foscor que tot ho embolcalla, vulgui obrirse pera ovirar ben lluny y parpellegi.

La boyra encensada petoneja'ls murs, deixanthi rastre, enmorenintlos feblement ab son bes humitejant.

Las fustas cruixeixen y'ls corchs van fent la seva tasca de destruhir pera viure, aytal com fem nosaltres.

Tot el conjunt es armónich y quiet; la vida traspúa en tots els objectes y cada un canta son cant ó trena sa pregaria; la font del jardí que circonda'l claustre mormola suaument, y ab rítmich engranall de notas forja una melodía trista y corprenedora.

S'aixeca'l día; el sol inonda'l claustre y travessa'ls vidres destriantse en faixas, y com un arch de Sant Martí va a entafurarse en els recons obscurs o besa'l rostre de las imatjes dels altars.

La vida de la llum se fa regina dels llochs y esbandeix arreu sas caricias falagueras. Las febles veus s'esmortuheixen vensudas per las més fortas, y'l jorn novell arriba á son imperi.

Y a cada nou jorn que comensa, l'obra calla esperant ansiosa la nit pera deixondarse; y 's van succehint las anyadas, y ella ferma y atrevida s'aixeca enlayre, enlayre, boy esqueixant els núvols ab sas fermas agullas brodadas y sos lleugers pinacles...

Y vindrá un jorn en que la iglesia gótica, cansada y perdent la vida, voldrá esfondrarse, y malgrat els esforsos dels que l'aymin, s'aclofará rendida. No hi fa res: ab l'escalf de sas maravellas haurá engendrat en la pensa d'altres artistas el foch de la inspiració, y aquests ne bastirán de novas que perpetuarán la memoria de las que foren, y ab sos mateixos fragments, que anyoradissos anirán separantse'ls uns dels altres, se comensarán els fonaments de construccions novellas que també tindrán d'acabarse un día. No mor may res en la terra: tot se transforma. La cadena sens fí deurá giravoltar sigles y sigles.

J. PUJOL Y BRULL.

LA «TOMÍA» DEL ESTRANY

Al cap de dos días d'infructuosas rodadas en seguiment d'un rastre fals, la parella de guardas civils se'n entornava cap a son quartell a llargas gambadas uniforms, com fetas a compás. Los dos guardas estavan espuatats, rendits, plens de malhumor, per culpa de aquella confidencia filla de la por que'ls hi havía jugat tan bella treta, y trescavan de ferm, desitjosos no més que d'arribar a lloch pera reposar. Un al costat del altre, com si anessin collats per un jou invisible, la capa posada, lo mäuser al muscle, la cara ferrenya, feyan vía, ala, ala, ala, sens dirse un piu ni distreures ab res, talment com si fossen grans ninots seriosos qu'anessen ab corda. Ja era fosch y volían arribar de vetlla a casa.

Passant per Olivenys, la hostalera'ls havía convidat a sopar y fer nit allí, dihent que si se'n anavan la pluja els atraparía. Peró ells refusaren, y sense fer gayre cas del pronóstich, després de beure un ditet d'ayguardent seguiren la vía. Lo temps era primot y molt sería que no aguantés durant lo parell d'horas que'ls hi calían pera arribar a terme.

Peró, heus aquí que tantost havían fet la tersa part del camí, comensá a ruhimejar seguit, seguit, lo cel aná espessintse, y a la fí, la pluja se desféu de ton son ayre, esbiaixant revidament la fosca ab sos milions d'agullas de crestall, fredas com la gebre.

Cercant sopluig sota la brancalada d'un om, la parella deliberá. ¿Sería mellor esperar allá aturada que passés lo xáfech, seguir avant o tornar enrera? Se decidiren per lo darrer, puig la casa era lluny y no volían passar la mala nit al ras y en va.

Y ja no més esperavan que'l devassall mimvés una mica pera desfer camí, quan un dels guardas recordá que allá a la vora hi havía'l mas dels Pous hont podrían cercar aculliment. Ja sabían ells que a la guarda civil cap pagés entenimentat la rebutja. Com, en lloch de mimvar, la pluja anés refermant de minut en minut, los guardas, posantse'l mäuser sota l'aixella, de cop y a la una, emprengueren una gran correguda a bots de llebra.

Lo mas dels Pous era a tocar, y desseguida arribaren sota'l ráfech del portaló del pati; un dels guardas pegá cop ab la culassa del mäuser a las pots consumidas, mes lo ressó, ofegat pel xirigueix de l'aygua, no s'extengué quatre canas entorn.

Esperaren que'ls hi responguessen, mes al cap d'una mica, no sentint veu de ningú, tornaren a trucar, amohinats y neguitosos, puig quedavan amarats a correcuyta. Tampoch aquesta vegada lograren ferse obrir. La estada de la gent era al fons del pati, després de la jassa, pahissa y corts, y'ls guardas pensaren qu'entre la son, la distancia y'l temperi de la pluja may més arribarían a sentirlos; y com ab la nit que feya, sempre pitjor, calía buscar joch de totas maneras, s'arriscaren a fer un punt d'atrevits y passés lo que passés.

Clavant en una esquerda de la paret los coltells dels mäusers y fentlos servir d'esgrahons, s'enfilaren fins a encamallarse sobre la crestanella de la mateixa paret; d'allá estant hagueren los coltells novament, y's van deixar relliscar poch a poch fins a dins del pati. Entollantse en bassals de fanch espés y llepissós, y empassegant ab sochs y runa que hi havía al sol, arribaren sota'l porxet de devant la casa. Regalavan tots de tal manera que la capa se'ls hi hauría pogut escorre.

A las palpentas, puig no's veya res a tret de nas, passaren entremitj d'un carretó y un carro de baranas, y d'improvís embestiren la porta d'entrada. Ab compte, pera no alarmar massa a la gent del mas, donaren altre parell de truchs, peró aquesta volta, dins del enclós de las parets, los cops semblaren una tronadissa. Altra vegada esperaren pacientment un minut, un minut y mitj, sens que se sentís més fressa que la del devassall. Apretant los genolls un ab l'altre y arronsantse d'espatllas, puig la mollena'ls havía tots enfredorit, se decidiren a picar de nou, ja sense contemplacions. Somniavan un bon caliver de garbons, una mica de recapte

calent y un recó de jas hont reposar los ossos, cansats d'anar ballant un al cim del capoll del altre durant tantas horas seguidas.

Per aixó quan, cansants de moure un terratrémol, vegeren que no hi havía bellugament en la casa ni eixía un cap a las finestras, un dels guardas botziná cremat:

—Aquesta gent es pitjor que'l guix!—

Peró en aquell mateix punt caygueren en una cosa: no havían sentit un lladruch de gos, un nyech d'oca, un renill de poltro, cap senyal d'alarma dels guardians d'un mas al apropament de gent extranya.

Alló'ls posá sobre avís, y, flayrant quelcóm de sospitós en aquella quietut extranya que feya semblar la casa un cau de gojas o encisats, comensaren a recelar.

Ja no era possible creure que la gent dormís, anch que fos de fusta, després de la fressa qu'ells havían fet; tampoch podía ésser que fessen lo sort, puig l'amo del mas, l'avi Estrany, qu'ho era de nom y de fets y tenía un geniás pitjor que la pólvora, no era pas home pera deixar entrar gent al pati sense més ni més y menys pera deixarse estabellar la porta d'aquella manera, sens aviar— posantho en lo cap més baix— boca avall a tots los sants y santas de la cort celestial.

Mes si ell, a repel de sas costums, hagués tingut lo rampell d'aguantar la boca closa, no haurían pas fet lo mateix las bestiolas.

Després de probar si'ls responían ab una nova tanda de cops, y vist que tot seguía com suara, determinaren resoltament entrar en la casa. No hi havía pas que pensar en la porta forana, més ferma y resistenta que la d'un castell; de segur que l'aguantava un bon bernadás de ferro o una barra com un arbre de bergantí, y lo mateix las altras portas que ni ells sabían hónt queyan ni deixarían també d'estar ben seguras. Lo més práctich y senzill sería entrar pels alts. Haventhi estat alguna altra volta, coneixían vagament la disposició del mas y recordavan que al cim del porxet hi havía un terrat, hont treya'l balcó de la cuyna, quina balconera, feta de fusta blana y consumida per mitja centuria de sols y serenas, era com una neula y ab un parell d'empentas donaría de sí. Lo que calía, donchs, era pujar al terrat. Tenía poca alsaria, mes ab tot, s'havía de menester quelcóm pera enfilarshi.

Avesats ja a la foscor de gola de llop que'ls enrondava, cercaren quelcóm a propósit entremitj dels fótils que hi havía sota'l porxo y, trobant una portadora buyda, l'arrimaren boca avall a la banda forana d'una pilastra, y un dels guardas hi muntá al cim. Com estirantse ben bé, sols escallimpava ab lo cap dels dits la tortugada que servía de cornisa al terradet, torná a baixar cercant quelcóm més, que fes creixe l'alsaria del escambell. Trobá una pedrassa, y ab ella sobre la samal, pogué agafarse ben bé a las tortugas. Alashoras tirá la capa a son company, que parava estoicament la pluja, s'issá ell a pes de brassos, y en un no res se trobá dalt del terradet.

D'una en una prengué las capas y las armas que l'altre li allargava, l'ajudá a muntar després, y un cop frech a frech abdós, ab un sol mot quedaren entesos. Mentres un donava la volta al terrat pera ferse cárrech del lloch que trepitjavan, l'altre arrimá la orella a la balconera, sotjant lo que podía passar a dins. Peró l'aygua queya per amor de Deu sobre la terra, que ja no la engolía y allá prop dúas o tres canals la engegavan a brams y ab fressa de molí, mentres la que petava reventa sobre las rajolas del terrat sorollava ab repiqueteig monoton d'esquellincada. Lo guarda, vegent que no podía sentir res, ja's disposava á ficar la punxa del coltell en una clivella de la balconera pera fer saltar una estella, quan, de cop, una má li aturá ab violencia el bras. Era l'altre guarda qui, fent la volta, havía trobat una finestra, que tantost empesa s'obrí sense fer soroll. Tot arrán de paret, acotats y ab l'arma a punt, anaren, un darrera l'altre, fins aquella finestra, ficaren los reptes canons pel badall de las fullas, y d'improvís, una veu aspra y ferma desvetllá la sopitesa aclaparadora de la nit de pluja, ab un sech crit de:

—*Alto!*—

Y després d'un minut de silenci afegí ab to sever:

— Qui's moga es mort! –

Lo ressó de la tremenda amenassa s'esvahí, las canals vomitaren imparables, lo clapoteig de l'aygua seguí repiquetejant en las rajolas y tot restá com suara.

Los guardas estavan xops fins al moll del os, y de tant en tant los cabells se'ls hi adressavan com fil-ferros sota 'l bicorn. Després de creuhar dos mots a cau de orella,'l més jove s'arrimá cautelosament a la finestra, la esbataná poch a poch, s'encamallá sobre l'antpit, y després d'un punt de deteniment, caygué quietós sota teulada.

A son clatell l'altre guarda apuntava á la fosca, dispost a enjegar lo tret al més petit remor sospitós.

Palpant en la buydor ab una má, mentres ab l'altra estrenyía l'arma, doná un parell de passos y s'aturá, parant la orella. La casa semblava una tomba. Ben segur de que, fora'l company, no hi havía prop seu ánima viventa, se posá'l mäuser en mitj de las camas, aguantantlo ab los genolls, y's tragué del pit una capsa de cerillas. Una rascada, un vesllúm verdós y prou: las cerillas eran humidas. Alashoras, en comptes de fregarlas en la capsa las fregá al sol, perfidiosament, una, dúas, tres vegadas... A la fí, un rioler esclatet de claror esbargí com un llampech las tenebras y tot restá a las foscas altra vegada. Peró ab aquell llampech lo guarda, mitj enlluhernat, n'havía tingut prou pera veure que's trobava sol y en un lloch petit.

Maldant, maldant, encengué un'altra cerilla, y fentli taparada ab la má y signant a son company que'l seguís, se'n aná cap a l'única porta que's veya. Donava a la cuyna, en la que tampoch hi havía ningú ni s'hi veya res fora d'ordre.

En la llar un piló de cendra y un tió apagat, sobre'l banch del escó un plat de terra vermella ab un tros de seu a dins, y en la portella del forn, penjant del forrellat un llum de quatre bechs.

—Encenlo — signá'l guarda més vell a son company.

Y aquest l'encengué: lo ble feya un moquís d'un travers de dit que ab prou feyna'l deixava cremar, peró ells no's curaren de traurel, sinó de guaytar a son entorn.

La cuyna era una pessa mitjana, més llarga qu'ampla y mal escayrada. En un dels caps hi havía llar, forn, escó y la porteta que donava al cambró del forn, per hont havían entrat los guardas. En lo cap fronter, lo trau de la escala que donava a baix, enrondat de la gabia de llatas, després una porta sense batents y l'arrancada d'un'altra escala que duya als alts de la casa. En la paret forana, fogons, aygüera, lo balcó que treya al terrat y un armari baumat en la paret y ab una cortineta de percala greixosa al devant; de l'altra banda una porta mitjana y una de petita, y entre porta y porta la pastera.

Al sostre, de cayrat y canya, ben negre, un home, posantse de puntetas, hi hauría tocat ab lo cap dels dits, y'l sol era un tros de volta enrajolada y l'altre empostissat.

Los guardas s'havían aturat, indecisos, sense saber per hónt comensar. Després de donar una rápida ullada a las oberturas, lo més vell signá cap al altre cap.

Y aturantse ell a la porta, pera quedar al aguayt dominantho tot, son company entrá en un lloch fosch

hont donavan tres portetas, una al fons y un'altra per banda. Fent blandar lo sol empostissat, qu'era tot una trepadura, a cada petjada, ficá'l llum dins de la porteta de la esquerra: era un rebost encongit sota'l revol de la escala. Tirá cap a la dreta; allá hi havía una cambra espayosa, ab finestra a mitj día, un escriptori antich y un llit altissim ab dos lleons daurats en la capsalera; tenía ayres d'ésser la cambra del amo. No hi havía ningú, peró'l llit tot revolt, unas sabatas de badell sobre la estora y un gech posat en l'espatller d'una cadira, demostravan que no feya molt que n'havía eixit gent.

Fentse cárrech de tot ab un cop d'ull, lo guarda eixí sens entretenirse.

Son company l'interrogá ab mirada sorpresa.

—Rastres...—feu ell, anantsen cap a la porta del fons, quin únich batent estava ajustat. Empenyentlo ab recel ficá 'l cap, després entrá resolt. Era una nova cambra, més xica que la primera y que tenía per tot parament un llit de pots, una tauleta y tres cadiras. Lo llit semblava fet depressa, ab un sol coixí posat de gayrell, y sobre la tauleta hi relluhía un mirallot de un pam. La finestra tenía'ls dos porticons oberts.

Al veure novament al guarda jove sol a la porta, lo guarda vell no's pogué estar de dir a mitja veu:

—¿Tampoch?

—Tampoch—feu l'altre secament.

— Peró ¿hónt s'han ficat?

—No ho sé... Aquí'n passa alguna...—

Y se'n entrá per la primera porta de l'altra banda d'escala, mentres son company se quedava dret al peu del llindar.

Una sala gran ab quatre desferras de mobles, al cap d'avall d'aquella un'altra sala més petita ab un piló de garbellias al sol, una pollera en un recó, un rull de corda, un perol y molts forchs de cebas penjant del sostre: y prou. La casa acabava per aquella banda.

Quan tornaren a ésser en la cuyna'ls dos guardas, duyan los rostres enfosquits y ja no's recordavan de la pluja que queya, ni de la mollena que'ls feya petar de dents, ni del rau rau de la gana, ni de cosa alguna que no fos lo misteri d'aquella casa.

Havían mirat tot lo pis fora'l cantó ahont duya la porteta petita, sens haver trobat un ánima; talment com si fossen en paratje deshabitat.

—¿Qué fem?—preguntá l'un.

—Acabar de seguirho tot; veyám si s'haurán os...—respongué l'altre, rosegantse, preocupat, los pels aspres del bigoti cendrós.

Ja no anavan ab compte ni parlavan poch a poch, com si tinguessen lo pressentiment de que no havían d'esparverar a ningú ab sa presencia.

Y entraren, aquesta vegada'ls dos plegats. Un'altra pessa quadrada, y per moblatje un guarda robas de fusta blanca, un catre ab estarpontí y una caixa vella ab la tapadora oberta: al fons de tot, una porta baixa. La empenyeren d'esma, d'esma ficaren lo llum y d'esma allargaren lo coll cap a la fosca pera donar una llambregada; peró tantost ho hagueren fet, que, ab un sust violent, l'un reculá d'un bot y l'altre s'engaltá l'arma barroher. Entre mitj dels garbells d'ombras qu'omplían lo lloch, havían entrevist una llarga ombra més espessa: un'ombra de forma humana.

Passat lo primer sobtament, y no sentint cap lley de remor, atansaren altra vegada, y ab recel, lo llum.

En efecte: allá hi havía un home: un home alt, test, inmóvil, com si fos empedrehit; sos peus no tocavan a terra y son cap estava a tres pams del sostre... Semblava un cos d'anegat que s'aguantés entre dúas ayguas.

Al extrém del moquís recremat no més hi quedava una espurneta com un coronell d'agulla que no tenía claror sinó pera enrogir la má qu'aguantava'l llum y traure una ratlla de lluhissor metálica al canó extés d'un dels mäusers.

Tot lo altre eran tenebras espessas que s'agombolavan en tots indrets, com pera amagar lo crim. Fendintlas ab esguarts durs que semblavan endinzarse com fullas d'eyna, los dos guardas, sens moures del peu de la porta, feyan esforsos prodigiosos pera escorcollar lo fons d'aquell cau. Quan se convenceren de que no més hi havía allí, sol y vern, aquell home repte, sospés en l'ayre, lo guarda vell abaixá l'arma, va traures la capsa de cerillas y n'apuntá una a la espurneta, que s'apagá al espetech de la mistura. Mentres ell feya capelleta ab la má sobre la cerilla encesa, son company mocá'l llum y destriá ben bé'l ble, hont al cap d'un minut s'hi arborava una faronassa que semblava d'atxa.

D'improvís las ombras fugiren depressa cap als recons, com fantasmas sorpresas, y la fantasma real, isolada y terrible, sorgí ab sinistra claretat.

Penjava d'una viga, a la fí d'un tros de corda: lo cap sobre'l pit, brassos y camas estirats, descals y en mánegas de camisa. Tenía'ls ulls oberts, lo mateix que la boca, y'l rostre y'ls peus morats.

Los guardas, esgroguehits, avensaren lentament y un d'ells tocá ab lo cap del dit aquells peus inmóvils: eran frets com un pa de neu, ab la fredor esparveradora de la carn sens vida.

Ja l'havían trobat, al cap d'avall, lo segret que tan-

cava la extranya quietut d'aquella casa! Mes lo misteri, en lloch d'esvahirse, seguía en peu, creixent y fentse pahorós per instants.

Allá hi havía un home mort. ¿Quí l'havía mort? ¿Fou ell l'occidor de sí mateix o la víctima d'altres? Aixó era lo que mancava aclarir.

—¿Qué fem?— murmurá a la fí'l guarda jove deixant de mirar al cadavre.

—¿Qué?—feu l'altre ab las dents closas. — Escorcollarho tot de sota a sobre ara mateix. Algú ha d'haver vist aquesta mort, qu'ell no vivía pas sol a la casa; y cal que aquest algú surti, anch que siga al infern.—

Eixiren, y al anar pera tancar la porta, se van trobar que no hi havía pany ni clau; una baga de cordill per tirador y prou.

—Tant se val! Aquest ray que no pot fugir! —

Al ésser a la cuyna,'l que duya'l llum girá'l cap.

—¿Amunt o avall, primer?

—Amunt: enllestím los alts —

Pujaren deu o dotze grahons, y'ls hi aturá'l pas una porta groixuda tancada ab un forrellat. Al ferlo corre llensá un grinyol agre, de bestia ferida, que feu prohir las dents del guarda.

Tot lo dalt era una nau, ab dúas grans arcadas que soportavan la teulada, partida en dúas vessants. A ponent y a mitjdía hi havía finestras enreixadas, obertas de bat a bat; per las de mitjdía entrava la pluja fent mollader al sol, y silenciosas canals d'ayre que ajeyan de costat la faror del llum y, atravessántloshi las robas mollas, gebravan lo costat dret dels guardas. Canats de canya, rimers de sachs, mesuras y garbells, y res més. La pluja petava ab estrépit sobre la teulada, y en un cantó se sentía'l pich, pich, pich perfidiós d'una gotera.

Los guardas tornaren a passar lo forrellat y baixaren la escala. Lo primer tros de la que duya a baix tenía també deu o dotze grahons, després venía un replá, una porta ajustada y un altre tros d'escala fent angle recte ab lo primer.

Abaix un ample passadís de terra pegalosa, ab la porta forana ben apuntalada y altras portas als extrems; a banda y banda, penjats en estacas clavadas en la paret, collars, cadenas, bastets y tota mena d'arreus pera'l rossám y demés bestiar de trevall, y al cim, teranyinas com mocadors de butxaca carregadas de pols y bilorda.

De la porta que tocava a la escala, n'eixía sentor de adobs covats, enfortehida per la humitat del temps: los guardas entraren. Era una cort. . sense cap bestia. Lo sostre també era tot blanch de teranyinas (l'insecticida venerat dels pagesos), y a terra ple de palla y buynas. Esclafaren una d'aquestas ab lo peu: encar no era ben seca. Los guardas creuharen una mirada, y com aquella cort no donava en lloch més, tiraren passadís avall.

La primera porta del altre cap donava a la porcellera, feta dins d'una cort més gran, neta de jas y ab lo sol empedrat, per hont corría en reguerons l'aygua que entrava per un finestró mitj partit ab un llangardaix de ferro. Per la porta del recó entraren a un'altra cort – de cavalls, a judicar per las mostras escampadas arreu sobre la brossa—peró sense bestia de cap lley. D'allá estant, y per un esboranch fet en la paret de fanch, se veya encar un altre lloch, hont hi havía una llitera de llatas. Devía ésser la cambra del mosicot... Ho era, en efecte: al peu d'una arcada estava arrambada la llitera, plena de palla y ab una manta de pel al cim, y darrera l'arcada quedava una reconada fosca.

Lo guarda que duya'l llum feu dos o tres passos cap aquella reconada, y de sobte s'aturá en sech, llensant un rehira ofegat.

Allá, demunt d'un'altra llitera, hi havía un home ajegut, tot arrupit y de cara a la paret.

Li aplanaren l'arma a tres passos, y sota las voltas baixas soná un nou y vigorós crit d'*alto!*

L'home no mogué peu ni cama.

—Veyám si també será mort!— murmurá corprés lo guarda jove; y avensantse, tustá la esquena al ajegut.

— Mestre!... Ep, mestre!... —

Lo mestre mogué'ls brassos, com pera fer un estirament, bellugá las espatllas y torná a quedarse quiet.

Los guardas creuharen un'altra mirada, més y més sorpresos. Aquell no era mort: dormía... No tindría mala llevada, alabat sía Deu!

Vegent que ni saccejantlo 'l podían despertar, lo guarda vell feu secament:

— Que tantas contemplacions! Tíral a baix y acabat!—

Y'l guarda jove, penjant lo llum en lo galze de l'arrencada del arch, s'abrassá a las camas del dormilech y de la primera estrebada'l feu caure de la llitera y ab poch més petar de cara al sol.

Quelcóm fosch y bonyegut com una gran trumfa, se remové catxassudament, llensant grunys confosos: uns ullots de porch, sens expressió y enlayrats de la cúa s'entrobriren, y al cap de poch, devant dels guardas severs y malcarats, s'adressava un sér disform, un nan rabassut y curt de cama, tot cubert de burell. Estava enlluhernat y's posá'ls dos punys als ulls ab ayre matusser, de criatura de mamas.

—¿Cóm te dius? – li preguntá'l guarda vell.

Lo nan seguí fregantse'ls ulls mandrosament, sense tornar resposta.

Lo guarda jove li clavá'ls dits al muscle.

—¿Que no sents lo que't diuhen?—

Lo nan apartá'ls punys, mirá embadalit als guardas y en son rostre bru de tubércol s'hi dibuixá un somríu ignoscent, un placévol y aturat somríu de nici.

—Fa'l boig pera no pagar la gabella—digué'l guarda vell, adressántseli'l bigoti ab cert ayre ferotje que trahía instints mal domats.

Donaren una rápida llambregada a la darrera establa que mancava veure, y alashoras, ja ben segurs de que no hi havía ningú més en la casa, passá sota aquellas voltas aterradas d'hipogeu quelcóm ruhí y miserable.

Dos homes sans y drets que l'esperit d'ofici feu oblidar de que ho eran, com cans de presa escometeren a

un homenet mesquí, a un sér que, arrimat a la llitera, ab prou feyna passava mitj cap de las darreras llatas. Vo lían ferlo *cantar*, volían ferli vomitar de totas passadas lo segret que devía coneixe .. Hi mitjansaren renys, amenassas, estretas de corda... cossas... Mes, tot en va: ni a bonas ni a malas pogueren tráureli una sola paraula al estrafet. De primer reya, mirantlos encantat, després grunyía, y a la fí rompé en plors extranys que semblavan lo belitar d'un marrá enrabiat.

Quan s'aclarí la ceguera escorcolladora dels guardas y la rahó se sobreposá als mals hábits del servey, la corda ab que de moment havían lligat al nan s'afluixá una mica y aquest fou empés cap a dalt y arrossegat fins al cambró cluch hont penjava'l cadavre del vell Estrany.

L'acostaren al mort, y posant lo llum en mitj dels dos lo feren guaytar. L'estrafet, de primer se'l contemplá enfavat, després s'arrupí tot, y sos ulls de porch, enrondats de quatre pestanyas curtas, com punxas de cerda, s'obriren espaumats; guaytá, guaytá, guaytá y... de cop, com si l'haguessen agullonat, doná embestida pera fugir.

Plantantse en la porta d'un bot, lo guarda vell li encará l'arma, y'l jove, d'una sola manassada'l rebaté contra la paret; de rebot caygué com un sach a terra, y allá, amorrat a las rajolas, seguí belant, ab llarchs bels planyívols, que alashoras ja no semblavan de marrá, sinó d'ovella.

—

Quan la justicia entrá a la casa y ho repassá tot, trobá que la corda que suspenia al cadavre havía sigut tallada del rull penjat en la saleta del recó; que dita corda estava enseuhada y las mans del penjat eran netas; que als peus d'aquest, al sol, hi havía una agulla de cap de la mateixa joga que un altra descuberta en lo junt de las fustas d'una tauleta (la de la cambra petita, que al cim tenía un mirallot); que'ls calaixons del escriptori estavan espanyats, mes ab los escutets de llautó intactes...

Manat fer un escorcoll minuciós a tot arreu, se trageren d'un pou del pati'ls dos gossos del mas, ab tota la boca negra y llensant molt de tuf, y del altre pou una camisa d'home tota estripada y un devantal de bordets, ple de llepadas de seu.

Cridats los vehins dels entorns declararen que l'estrafet, fill únich del amo del mas, era sort y mut de naixensa y tan felisset que no servía pera res, com no fos pera menjar y jaure, per lo que son pare'l tenía tan aborrert que no'l volía may ab ell y'l feya dormir a la cort.

També digueren que sempre havían vist a la casa fadrí y criada, y que aquesta era molt amiga ab l'amo. Peró la declaració més important fou la de la hostalera d'Olivenys, quina digué que sis días enrera s'havía aturat a casa seva'l fadrí del mas dels Pous, explicantli molt cremat que l'amo l'havía tret per arreu de casa seva, perque 's temía que festejés la criada, peró que li pagaría la feta, perque com qu' era cert que la festejava d'amagat, ell pla s'arrenjaría perque la mossa n'hi fes una de ben retorta al ronyicó del vell.

Com del fadrí y la criada ningú en aquells moments pogués donarne rahó, picá'l telégrafo pera que se'ls aturés fossen allá hont fossen, y més tart arribaren novas de que ja havían passat la frontera, endinzantse a Fransa, després d'haverse desfet a cap preu d'un cavall roig y una mula negra que duyan y qu'eran los del mas. Més tart encara s'esbriná que un negociant de bestiar havía comprat tots los bous del mas dels Pous, que li menà'l fadrí dihent que l'amo estava malalt y s'arrendava'l mas.

—

Aquell día al poble semblava festa: se sabía que la cosa comensaría cap a las deu, y'ls bordegassots, ab lo sarró de cotolina negra, ple de llibres, darrera la esquena, en lloch de fer cap a estudi, corrían vers lo clos de vora'l cementiri, cridantse uns als altres:

—Ey, tu! ¿Que no hi vens? Fan la *tomía* al avi Estrany!...

—¿Fan la *tomía* al avi Estrany? Ma, noy! Sí que hi vinch!...—

Y obehint aquella consigna, aplegats tots com una remada d'esquirols, acudiren al clos. Girantse las unglas del revés y arrapantse als cayres de las pedras, s'enfilaren fins a traure'l nas sobre las altas parets que l'enrondavan, y allá'ls atraparen al cap d'estona las mares que també anavan a furar. Crits, estiradas, cops de pedra, res hi valgué pera ferlos fugir d'allí y anar cap a estudi. Al que treyan d'un costat, lo substituhía un altre, fent lloch al company un tros més enllá, y a la fí plorant, rebequejant, llenguajant o rihent, tots s'hi quedaren fins al terme de la funció. Llástima que'n vegeren poca cosa.

Dins del clos, en mitj d'una rodona de gent en que hi havía'l jutje, l'agutzil, lo menescal, mitj ajuntament y uns quants curiosos privilegiats, quedá extés lo cos del avi Estrany, llarch, llarch com Deu sabía qué, repte com si tingués una canya passada dels talons fins al clatell, sens lley de vestidura mateix que una imatje del Sant Crist, y ab los brassos encarcarats y'ls dits com urpas, talment com si volgués esgarrapar la terra que l'aguantava. Tenía'ls ulls oberts y revirats que feyan basarda, y semblava que'ls pels verdosenchs de la barbota li haguessen crescut després de mort.

—Goyta, quína cosa més lletja!—digué una dona.—Sembla que no més té peus y mans de persona!

—Ay, calla, boja, que aquesta nit lo somiaré!—botziná un'altra com ab esma de cloure'ls ulls esparverada, peró badantlos bé desseguida.

De cop, en mitj del rotllo aparegué en Xicoy, lo pech del poble, llarch de cama y aixamplat de colzes; duya un serrutx a la má.

Lo saludá un esclat d'alegría entre'l públich de l'altra banda de paret.

—Ay, bon Deu! Miréu en Xicoy.

—Conxo de Xicoy! Veyám quína'n farà!—

Aviat va saberse quína n'havía de fer: cama assá cama allá, ab lo niu de la barretina al clatell y rihent de tota sa boca sens una dent, esperava ordres.

Dos senyors que duyan paltó y botinas ab bigoteras y semblavan ministrejarho tot allí (eran dos metjets dels poblets vehins), van enrahonarli qué!cóm á n'en Xicoy; en Xicoy vinga fer que sí, que sí, ab lo caparrot enriallat; un dels senyors s'ajupí y signá una ratlla travessera sobre'l front del mort; en Xicoy aplaná allá mateix lo serrutx, y serra que serrarás. .

—Maliatsiga l'as! Goytéu cóm li llevan la gorra!...—digué un home, entussiasmat.

—Calla, heretje!—li rebufá una dona.—Deu en desliiuri als teus y als nostres ..

—No s'hauría de *premetre* butxinejar així la carn de cristiá...

—No li deuhen pas fer gayre mal, quan no's queixa—torná'l cinich fent una ganyota de bogiot.

Aixís que la closca del mort caygué al sol com una tapadora, la gent de la paret llensá un xiscle de triomf y la canalla picá de mans alegrament.

Los dos senyors del paltó s'agenollaren ran del cadavre, tots los del rotllo s'acotaren sobre d'ells, y ja no's vegé sinó una corona d'esquenas entorn del Xicoy, que dret y mirant cap a la paret, reya més y més de gust. Ab lo rim ram del serrar la barretina se li havía posat dreta y'l niu mirava al cel.

Durant molt de temps fou moda entre la canalla del poble jugar a fer la *tomía*, y sempre'l xicot més valent volía quedarse pera ell lo paper del pech.

—

Los metjes opinaren que'l vell havía sigut escanyat avans de penjarlo.

Al fadrí y a la criada semblá que la lluna se'ls havía begut, ningú va sentirne ni'l fum may més y la causa va haverse d'arxiuhar.

Una germana del mort, com a més prop parenta del hereu, aná a fer la senyora y majora al mas dels Pous, y l'estrafet, estíu e hivern cubert de burell, y menjant ab los cans las sobras de la casa, seguí dormint en la cort, com una bestia mes en mitj de las altras bestias, fins que's va morir.

VÍCTOR CATALÁ.

(Ilustracions del autor.)

LO SOL Y LA TERRA

Jo tinch un amich: lo sol,
y una estimada: la terra.
No'n tinch cap més fora d'ell;
no'n tinch cap més fora d'ella.

Ell me dona ab los seus raigs
vida y salut a mans plenas;
ella m'atráu ab amor
desde'l día que vaig neixe.

Ell me fa de bon company
desde l'auba fins al vespre;
ella en lo seu sí'm sosté
y ab lo seu calor m'alenta.

No m'ha trahit ell jamay
ni jamay m'ha trahit ella;
una amistat y un amor
nascuts pera durar sempre!

Quan jo'm mori, ell ab sos raigs
fidel vetllará mas cendras;
y units pera sempre més
nos confondrém jo y la terra.

JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA.

(Ilustració de *I. Primo.*)

Solana de qu' arriuas commoguda
com a poto' direm que no mort may,
et's tá cargo allá en l'ubach perduda
y un ofiré en la solana
queuan armonisantse per l'espay
y l'oreig agermana —

CONFIANSA MUTUA

De tant en tant es bo donar una ullada a casa nostra y endegar lo qu'estigui fora d'ordre; perque si es cert qu'esperém pera jorns a venir la gloriosa arribada d'un ideal que fa estremir de joya las entranyas de la nostra terra, ¿cóm no li amanirém un hostatje digne de la seva excelencia?

Llarga es la feyna pera destruhir las preocupacions históricas ab las que's topan las nostras reivindicacions; entossudits els enemichs de Catalunya en son funest mercadeig polítich, entorpirán cegament nostras petjadas ab els esclats de sa rabia y de sos apetits insaciables; mes aquí, entre nosaltres mateixos, en el sí de la societat catalana que'l regim histórich ha corromput durant el transcurs d'una llarga e ilógica dominació, la nostra tasca es encara més pesada, més urgent, més imprescindible, y requereix l'empleo dels més incessants afanys.

L'individualisme aplicat a las nacionalitats es una forsa continua que silenciosament s'oposa a la complerta destrucció d'aquestas; peró qu'es incapás de produhir ni d'un modo suau, ni d'un modo sobtat, el seu enaltiment definitíu. Com el sistema de *guerrillas*, acaba ab las forsas dels més poderosos cossos d'exércits y's burla de las més encertadas combinacions estratégicas; mes, incapás de formar grossos núcleus, no arriba a estatuhir res sólit y durable. En una paraula, dintre del cos nacional l'individualisme no té potencia creadora, perque está renyit ab tota lley d'organisació.

Y aquí's dona'l cas de poderse formular dugas afirmacions que semblarían contradictorias si no's tinguessin en compte aquests principis de dinámica política-social. L'individualisme ha conservat l'esperit de Catalunya; l'individualisme ha perdut a la nacionalitat catalana y es obstacle pera'l seu futur restabliment.

Ha conservat l'esperit de Catalunya, perque ofegada la vida colectiva per la pressió d'un domini exclusivista y presumptuós, s'han reclós en el cor de cada catalá las activitats y las energías de la nostra rassa, la qual no ha pogut menys de donar mostras de la seva empresa, de la seva laboriositat, del afany de vida independent, tant en la esfera del progrés material, com en la del progrés moral, tant en las lluytas ab el món inanimat, com en las grandiosas lluytas de la inteligencia. Y aixís hem pogut assistir ab joya al hermós e incessant avens de l'agricultura, del comers y de la industria qu'han aumentat considerablement nostra potencia financiera, com hem saludat la resurrecció esplendorosa d'una literatura y d'un art propis, y un renaixement científich, més tardá que tots aquests, peró no menys patent y ple d'esperansas pera'l nostre pervindre. Catalunya avuy fa rotllo sense déureho al esfors colectíu, sinó deventho tot al esfors de cada catalá. Som un conjunt d'homes que trevallan sols; si l'esperit d'una mateixa rassa no orientés aquestas energías, no hi hauría integració possible; ni avens hi hauría entre nosaltres.

Mes las societats no's forman ni's consolidan per la sola justaposició d'individuus, per gros que sigui'l cabal de cada un d'ells; sense un nexe intim y estret d'afectes, may d'una multitut ne faréu un poble.

Aixó, donchs, es lo que manca; aquest nexe es lo que l'individualisme ha destruhit entre'ls fills de la terra catalana. La lluyta brutal qu'en el cor de cada catalá han encés el despotisme foraster y l'esperit de la nostra rassa, ha acabat per deslligarlo de tot sentiment de germanor, l'ha fet recelós, li ha donat una confiansa cega en sí mateix y un *dubte* crudel pera quants el rodejan, l'ha encastellat dintre un triple mur de desconfiansas, desd'hont, a fí de no sufrir erros en la distinció d'amichs y enemichs, els tracta a tots ab la mateixa desconsideració y ab idéntich ensanyament. Aixó es lo que'ns inhabilita pera la vida corporativa; lo que'ns dona escassa consistencia colectiva.

Aquests defectes del nostre carácter son lógica conseqüencia de las causas qu'han obrat sobre nosaltres y que s'han oposat al lliure y digne desenrotllo de la rassa catalana. Mes no per ésser lógich, deixa d'ésser deplorable.

Las qualitats y'ls defectes d'un poble no s'esborran sobtadament per medi d'una real ordre, com no s'esborran tampoch per medi de dogmatismes: aquesta es obra del temps y del exemple constant.

Esbandím dels nostres cors aquesta forma perniciosa del egoísme que'ns porta a no creure en ningú més qu'en nosaltres mateixos; exteném la nostra confiansa a tots els indrets y a totas las personalitats dignas de Catalunya; concedím

als demés prou llealtat, fins a imposar respecte a la nostra llealtat; omplimnos del convenciment de que darrera de cada acte hi há una bona intenció, y haurém fet en poch temps molt més bé pera Catalunya qu'ab totas las propagandas de doctrina, qu'ab totas las demés manifestacions del nostre amor patri.

No'l podém desarrapar en una generació aquest individualisme que desde tantas generacions enrera portém arrapat al cor; als homes d'avuy no'ls podém mudar la naturalesa; peró, mentres ells, entre'ls quals devém comptarnos, trevallan per l'adveniment de la nacionalitat catalana, seguím tots plegats un camí de perfeccionament moral y preparém el terrer pera las futuras generacions.

No'ls dirém pas que s'estiguin quiets, fins y a tant que deixin d'ésser lo qu'avuy día son, ni'ns hem de rellevar del culte a la llealtat agena, fins y a tant que tothóm se n'hagi fet digne; si la moral no ha d'ésser práctica, será una moral morta, será un idealisme més que, a pesar de las prédicas, el temps se cuydará d'enterrar.

Per la essencia mateixa de las nostras doctrinas, per la forma com s'han desenrotllat per Catalunya, per la multiplicitat de tascas que dintre de la suprema finalitat se'ns ofereixen, venim obligats a la divisió del trevall en el qual tothóm hi pot concorre de bona fe; donchs, suposemla en tothóm aquesta bona fe, concedimnos noblement *un vot de confiansa*, ple de sinceritat, tots quants d'un modo terminant y categórich hem proclamat l'enaltiment de Catalunya per medi de la instauració de sa vida política y administrativament autonómica, els uns envers els altres, els de la dreta ab els de la esquerra, els de dalt ab els de baix, els individuus envers las corporacions y las corporacions envers els individuus.

Pera la prosperitat de Catalunya, pera l'aprofitament dels esforsos de sos fills, cal sumar tots aquests esforsos; cal ferne un poble del conjunt dels catalans; cal que tots se trobin agradosament en el sí d'una amorosa familia. S'acosta l'hora de las lluytas sagnantas y es precís que cada combatent se senti sostingut per l'afecte dels que'l rodejan; no'l portém a combatre ab el dubte dintre'l cor, ab la temensa de trobarse sol en mitj d'una munió de gent desconeguda, pera ell extranya, tan forastera com sos propis enemichs; qué's senti *llegió*, que's senti fort ab la fortalesa de tota la patria catalana.

Y aixó, com acabo de dir, el vehícul d'aquests afectes enardidors y germanívols, tan sols pot serho la *sinceritat d'una confiansa mutua*.

¿Qué? ¿Hem de témer las traidorías dels vividors? ¿Temerém las caygudas dels atolondrats? ¿Temerém la indecisió dels primers passos? ¿Tindrém por de nostra propia impericia?

¿Qué hi fa de tot aixó? Catalunya ja repartirá ab justicia'l seu agrahiment, y portada a una nova vida, haurá aprés en nostres propis actes las reglas de conducta per'arribar a la plena possessió de la seva dignitat.

¿Ha de deshonrarse la nostra causa perque pochs o molts dels seus homes no estiguin a l'alsada de la seva missió o hagin fet mal us d'una confiansa inmerescudament dipositada en ells?

¿Qué hi fa? Las donas catalanas ja'n parirán més de fills que no serán tan corcats com els homes d'avuy, qu'en sa infantesa haurán sigut alletats en altras ideas de las que nosaltres mamarem, qu'estarán més aprop del desitjat y definitíu triomf y, per lo tant, al ovirar ab major precisió y ab major esplendor el terme de tan nobles afanys, se sentirán més catalans, més profondament plens del verdader esperit generós de Catalunya, y haurán avensat un bon pas més que nosaltres en el camí de son perfeccionament moral.

Creyeume, amichs del cor, aymadors de la patria catalana: destralejém ab decisió aquests recels dels que'n xucla la vida'l nostre fatal individualisme, y no tardarém a veure com la patria's rejoveneix y's fa poderosa per'arribar al fí de las majors empresas. La victoria obtinguda dintre'ls nostres cors será penyora d'una més gran victoria sobre'ls enemichs de la terra catalana hont se bressan nostres somnis y hont brillejan nostras esperansas.

G. ESTRANY.

JUSTICIA

Devant del tribunal sempre inmutable,
l'assessí está sentat.

Es tot un miserable:
es ben cert qu'ha faltat,
mes no'l trobo culpable.

Cap sér ha demanat entrada al món
ni ha pogut escullir; reb la existencia
ab molt o poch cor, ab poch o molt front
pro a plena inconsciencia.

Creix y camina per hont may ha passat...
Ay del pobre infelís que ve esguerrat!
L'assessí espera trémol la sentencia
que's fará *en nom de Deu*.

Ve'l Jurat infalible y venerable
y diu en alta veu:

— Aquest home es culpable!! —

Y el Jurat se compón
tot ell de gent del món!

Els *lentes* d'or, negre la toga,
negre'l berret que porta al cap:
es l'home qu'en *justicia* té més boga,
el suprém president que més en sab.
L'honrat a carta closa:
Ah, si pogués parlar la *pobra* esposa!

Al ultim, fallará.
Y en la gran sala
s'extén la quietut més sepulcral.

Entre'l silens glassat de la gran sala,
jo hi veig una visió trascendental:

Passa'l Christ gravement, solemnement
parla filtrant la veu a la conciencia:

— «Qui estigui net de pecat
que firmi la sentencia!...» —

El president es l'home inmaculat.
A mort l'ha condempnat!!

RAFEL NOGUERAS Y OLLER.

(Ilustració de *Pau Gargallo.*)

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 311

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sían inédits. — No's tornan els originals. — Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any	8	Pessetas.
» Mitj any	4'50	»
» Trimestre	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any	8	»
EXTRANGER: Un any	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins	40	»
» » sense folletins	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.